

Xa wa tyii ti chalyuu re

Ytsa' Jesucristo 'in Xuwa sa ña'an cha' tnun ka lo chalyuu re nde loo la

¹ Nde nda'aän ska cha' nu ngwa'u Jesucristo 'ñaän. Xuwa lkaän. Ska cha' nu ngwa kutsi' ti nu ngwa ti s'ni lka cha' nu nda'aän re. Ti kulo ytsa' Ndiose cha' kan' 'in Jesús, cha' kwa'u Ni 'in nten 'in Ni sa ña'an cha' tnun nu wa ndijyan cha' ka lo chalyuu re bra kan'. Lo'o Jesús, wa ytsa' Ni cha' kan' 'ñaän bra nu msu'wa Ni ska angajle 'in Ni nu mdo'o nde ni' kwan yan lo chalyuu se'en ndi'iin re, chun' ngi'niin tñan 'in Ni. ² Nde kwa'aän lo kityi re nchga cha' tnun nu wa na'aän ykwiin'; kwi' ngwaña'an, ñi 'a nchkwiin' lo'o nten cha' 'in nchga cha' nu nchka ti' Ndiose chkwi' Ni lo'o nten, ti kwi' cha' su'we nu wa ykwi' Jesús lo'o nten.

³ Su'we 'a ka tiye wan, bra nu chkwi' wan lo kityi re, bra nu kunan wan cha' nu nchkwi' kityi re, nchga cha' nu ka lo chalyuu re chun' ndi'in la; bra nu ku'nian nchga cha' nu nchkwi' kityi re, su'we 'a ka tiye an bra kan'. Kwi' ngwaña'an, wa ndla ti ka nchga cha' nu ngwa'aän re.

Nda'an Xuwa lo kityi re cha' nu tsaa se'en ndi'in nten 'in Jesucristo kati kichen

⁴ Na' lkaän Xuwa nu nsu'waän kityi re cha' tsaa ran ta'a kati kichen nde Asia, se'en ndi'in kati ta nten nu ndyaa ña'an ti' cha' 'in Jesucristo. Ndaän kasiya cha' tsaa la se'en ndi'in wan chabiya' 'in Ndiose Stian, kwi' ngwaña'an chabiya' 'in Tyi'i Ni,

kwi' ngwaña'an chabiya' 'in Jesucristo. Nde ndiya cha' nu nka tiyeën, cha' ti ka'an la ti cha' su'we ku'ni Ndiose lo'o wan, cha' ku'ni Ni cha' tiin ti tyi'in ni' kasiya 'wan. Nu ngwa ti kulo la ti lu'u Ndiose, lu'u Ni sa bra ni, lo'o ngwaña'an ti lu'u Ni nchga tyempu nu ndyaa nde loo la. Ndi'in Tyi'i Ndiose tloo Ni ti kwi' se'en tnun la ti se'en ndukwa Ni, kan' lka kati kwi'in luwi nu nda Tyi'i Ni ndijyan lo chalyuu. ⁵ Su'we 'a ykwi' Jesucristo cha' 'in Ndiose Sti yu sa ya' nu mdiya bra nu yjwi nten 'in yu bra kan'. Bra wa ndyu'u Jesús xiya' xa wa ngujwi yu, kan' na'an nten cha' tnun 'a tñan nu ngi'ni yu bra kan'. Lo'o ni, lka Jesucristo ndloo la ti tyukwi ña'aan chalyuu, cha' lka yu ke nchga nu nka x'nan chalyuu. Su'we 'a nka tiye Jesús lo'oan, kan' cha' ngujwi yu lo wsi; wa ngalu tnen yu cha' kulaa yu 'ñaan, cha' katin nchga ki'ya nu ndi'in 'ñaan. ⁶ Wa y'ni Jesús cha' kaan ska lo nten nu ndloo 'a cha' 'in Ndiose, cha' ku'nian tñan nu nchka ti' Ndiose Sti Jesús cha' ku'nian. Lo'o ngwaña'an, nka tiye ba cha' in nchga tyempu nu ndyaa nde loo la, ja tyii cha' ku'niin tnuan 'in Ndiose, chun' nchga cha' nu nchka 'in Ni ku'ni Ni siya' ti! Kwi' ngwaña'an ka sikwa.

⁷ ¡Xñi wan kwenta! Ti tyaan Jesucristo lo chalyuu re xiya' ska lo koo ngaten. Ña'an nchga nten 'in Ni bra kan'; lo'o nten nu ti'í 'a ti' 'in Ni xa nu yan Ni lo chalyuu, lo'o nten nu yojo' chkwana cha ya' Ni si' Ni, lo'o ne' kan' ña'an ne' 'in Ni xiya' bra kan'. Lo'o lye 'a xi'ya yija nten tyukwi ña'aan chalyuu cha' xi'in ti' ne' bra nu tyaan Jesús xiya', cha' wa jlyo ti' ne' cha' ndukwi ne' ki'ya. Kwi' ngwaña'an ka cha' kan' sikwa.

⁸ “Ña'an ti' letra A, ykwiïn' ndi'iïn bra wa mdyis-nan nchga cha'; ña'an ti' letra Z, ykwiïn' ndi'iïn bra nu tsa'a tii nchga cha'” ndukwin X'naan nu nchka 'in nchga cha'. Nu ngwa ti kulo la ti lu'u Ndiose, lu'u Ni sa bra ni, kwi' ngwaña'an ti lu'u Ni nchga tyempu nu ndyaa nde loo la.

Na'an Xuwa se'en nka Krixtu tlyu se'en ndi'in Ndiose nde ni' kwan.

⁹ Na' lkaän Xuwa, lkaän ta'a ndi'in cha' 'wan lo'o Jesús. Ti kwi' ña'an nchka 'wan, kwi' ngwaña'an nchka 'ñaän, chun' su'wa ndijian nu ti'í cha' 'in Jesús; wa ndyaa ña'an tian' cha' Krixtu nka ndloo la 'ñaan ni, kan' cha' ndaloan nchga cha' nu nchka 'ñaan. Nde lka cha' nu ngwa 'ñaän xa wa mdi'iïn lo yuu se'en naan Patmos, ska chin' ti yuu wtyi nu ndiya jlu'we tyi'a tujo'o. La kan' yi'aän ni' ña'an chkwan, chun' nu ja ntseän chkwïïn' cha' 'in Ndiose lo'o nten; nchkwïïn' nchga cha' su'we nu wa ykwi' Jesús lo'oün. ¹⁰ Tsan kulo 'in smnan, kan' tsan 'in nu nka X'naan bra kan', mgii tiän' cha' mbi'ya Tyi'i Ndiose chuïn' siya' ti; ja ngwa 'a ku'niïn xka la cha' bra kan'. Lo'o ynaän ña'an ti' si ykwi' ska nten lo'oün nde chuïn' se'en ndi'iïn bra kan'; kwen ynen ykwi' ne', ña'an ti' nganen nda'a nten kuwi chkwan. ¹¹ Nde ndiya cha' nu ykwi' Ni lo'oün:

—Kwa'aan lyaa nchga cha' nu katsaän' 'iin ni; nchga cha' nu ña'aan ni, kwa'aan lyaa 'in ran lo kityi bra ti —ndukwin Ni bra kan'—. Lo'o su'waa lyaa kityi re cha' tsa'a ran se'en ndi'in kati ta nten nu ndi'in cha' 'in lo'o Jesucristo bra kan'. Su'waa lyaa kityi re cha' tsa'a kichen tyi ne' la lo yuu 'in Asia, ti kwi' kichen nu chkwïïn' lo'oo ni: kichen

Efeso, lo'o kichen Esmirna, lo'o kichen Pérgamo, lo'o kichen Tiatira, lo'o kichen Sardis, lo'o kichen Filadelfia, lo'o kichen Laodicea bra kan'.

¹² Bra ti mxina'aän nde chuñ' cha' na'aän ti ka nu ykwi' lo'oñ bra kan'. Lo'o na'aän cha' nduun kati kandlyeru chkwan oro bra kan'. ¹³ Jlu'we kandlyeru kan' na'aän cha' nduun ska nu su'wa ña'an lo'o nten; ña'an ti' ykwi' slaän tiän, ngwaña'an ña'an yu kula nu nduun kan'. Tukwin 'a te' nchku' Ni; ndiya te' tukwin kan' la lo xñi kiya' Ni; kwi' ngwaña'an, wa nchkan' ska sintya oro lo tiye Ni. ¹⁴ Lye 'a ngaten ke Ni, ña'an ti' ngaten kichan' slya' nu luwi, ña'an ti' kwaa' ngaten, ngwaña'an ngaten kichan' ke Ni. Lye 'a xaa kiloo Ni, sa ña'an lka xa nu lye 'a nchkin ska kii' ska se'en nu tla yta. ¹⁵ Xaa 'a kiya' Ni, ña'an ti' chkwan katsi nu xaa 'a, nu wa yaa lo kii' cha' msuwi ne' 'in ran bra kan'. Bra nu nchkwi' Ni, sa ña'an nganen ska chku tnun se'en kwan 'a nduun tyi'a, ngwaña'an nnen tyi'i Ni xa nchkwi' Ni bra kan'. ¹⁶ Lo ya' Ni la'a se'en kwin, kan' ndukwi kati kwii kulasiin, ña'an ti' nchga kwii kulasiin nu ndukwi ni' kwan; tu'wa Ni ndyo'o ska xtyi nu cha 'a ta'a tyukwaa la'a ran. Lye 'a xaa tloo Ni, sa ña'an xaa kwichaa bra nu ndi'ya kwan.

¹⁷ Bra nu na'aän 'in Ni, mlyuñ lyuu tloo Ni siya' ti bra kan'; wa mdso'o 'ñaän ña'an ti' ne' ngujwi, chun' nu ytseñ 'aän. Kan' mstyia Ni ya' Ni la'a se'en kwin chuñ', lo'o nde ndiya cha' nu ykwi' Ni lo'oñ:

—Ja kutseen —ndukwin Ni—. Ykwiñ' ndi'iñ ti bra nu mdyisnan chalyuu, lo'o ti kwiñ' ndi'iñ bra nu tsa tii chalyuu bra kan'. ¹⁸ Na' lkaän

Ndiose ykwi' —ndukwin Ni—. Wa ngujwiin ska ya' bra kan', lo'o wa ndyu'uun xiya', lo'o ni, ja tyii 'a cha' lu'uun. Na' kuloun tñan ña'an bra nu kaja nten, kwi' ngwaña'an, na' kuloun tñan la nde se'en tyaa kasiya 'in ne'. ¹⁹ Kwa'aan lyaa nchga cha' nu tka na'aan re, nchga cha' nu ña'aan re ni, kwi' ngwaña'an nchga cha' nu ka lo chalyuu re nu ndyaa nde loo la, cha' tsa kityi re nchga kichen se'en ndi'in nten 'ñaan bra kan'. ²⁰ Nde ña'an ndyo'o cha' nu tka na'aan ni, cha' 'in kati kwii kulasiin nu ndukwi ni' kwan nu na'aan cha' ndukwi lo yaan' la'a se'en kwin, lo'o cha' 'in kati kandlyeru oro kan', ti kwi' cha' nu ja ya ka biya' tii'; kati kwii kulasiin kan', kan' lka kati nten nu nduun cha' 'in Ndiose cha' chkwi' lo'o kati ta nten 'in Jesucristo, ska ta nten kan' skaa kichen bra kan'; kwi' ngwaña'an kati kandlyeru oro ni, kan' lka kati ta nten kan'.

2

Cha' nu nchkwi' Jesús lo'o ta'a nten nu wa msñi cha' 'in Ni nde kichen Efeso

¹ Nde ndiya cha' nu nchkwi' Jesús bra kan':

—Kwa'aan lyaa cha' re cha' tsa se'en ndi'in nten nu ndu'u cha' 'in Ndiose chabiya' 'ñaan nde kichen Efeso. “Nde ndiya cha' nu nchkwii' lo'o wan, ti kwiin' nu ndukwi kati kwii kulasiin kan' yaan', ti kwiin' nu nduun jlu'we la kati kandlyeru oro kan'. ² Wa jlyo tiän' nchga tñan nu ngi'ni wan” ndukwin Jesús. “Jlyo tiän' cha' ndalo 'a wan, ni siya ndijin 'a wan nu ti'í chun' nxuun 'a wan lo'o ne' xa'an” ndukwin Ni. “Kwi' ngwaña'an, jlyo tiän' cha' ja nda wan tyempu siya' ti 'in nten nu kuxi

ngi'ni. Wa na'an biya' wan 'in nten nu nchkwi' cha' na' nguloŭn tñan 'in ne' cha' ndijyan ne' se'en ndi'in wan, ni siya ja siya' nguloŭn tñan 'in ne' kan' ngwaña'an; wa ndyija lyo cha' 'wan cha' kwiñi ne' kan'" ndukwin Ni. ³ "Kwi' ngwaña'an, jlyo tiän' cha' ja nchka ndaja ti' wan; ni siya ndijin 'a wan nu ti'í, ja ngulaa ya' wan cha' ñaän. ⁴ Ni siya ngwaña'an, ti ndiya ska ki'ya nu xtyaän 'wan" ndukwin Jesús, "cha' ja su'we nka tiye wan lo'oŭn, cha' ja ngi'ni 'a wan sa ña'an nka tiye wan ti kulo. ⁵ Kan' cha' ni, tyaa yu'wi lya ti' wan sa ña'an nu y'ni wan bra nu msñi wan cha' ñaän ti kulo, bra nu su'we 'a ngwa tiye wan lo'oŭn; lo'o ni, ti ku'ni wan ti kwi' cha' su'we kan' xiya'. Lo'o si ja kulaa ya' wan cha' kuxi nu ndi'in 'wan ni, kaän cha' kuloŭn 'in kandlyeru 'wan nde se'en ndukwa ran bra kan', tyaaän lo'oŭn 'in ran bra kan'" ndukwin Ni. ⁶ "Lo'o ndiya ska tñan su'we nu ngi'ni wan nu ndiya 'a tiän'" ndukwin Ni, "cha' ja ndiya ti' wan siya' ti cha' kuxi nu ngi'ni ne' nicolaítas. Kwi' ngwaña'an na', ja ndiya tiän' tñan nu ngi'ni ne' kan' siya' ti. ⁷ Kunan su'we wan nchga cha' nu nchkwi' Tyi'i Ndiose lo'o ta'a nten nu wa msñi cha' 'in Ni skaa kichen, si xlyaa wan kunan wan: Su'we ti ku'niin lo'o nchga nten nu tyijin lyo 'in kune' xa'an sa ya' nu tyii chalyuu 'in ne'; kaja chalyuu kwi nu ja tsaatii 'a 'in ne' kan', kwi' ngwaña'an taän chabiya' ku ne' nan nu ndyo'o loo yka su'we, kwi' yka kwiñii nu nduun jlu'we yuu su'we se'en ndi'in Ndiose" ndukwin Jesús.

Cha' nu nchkwi' Jesús lo'o ta'a nten nu wa msñi cha' 'in Ni nde kichen Esmirna

⁸ Lo'o ngwaña'an kwa'aan lyaa cha' re cha' tsaase'en ndi'in nten nu ndu'u cha' 'in Ndiose chabiya' 'ñaän nde kichen Esmirna, “Nde ña'an nchkwii'n' lo'o wan: Ykwii'n' ndi'iin xa wa mdyisnan nchga cha', ykwii'n' ndi'iin bra nu tsa tii nchga cha'; chañi cha' ngujwii'n, lo'o wa ndyu'uün xiya'. ⁹ Jlyo tiän' nchga cha' nu ngi'ni wan” ndukwin Ni. “Jlyo tiän' cha' ti'í 'a ti' nten 'wan, cha' ti'í 'a wan cha' 'in ne' kan', ni siya ñi la nchkwian' cha' ndyu'wi lyo 'a wan cha' 'ñaän” ndukwin Ni. “Lo'o ngwaña'an, jlyo tiän' cha' kuxi 'a nchkwi' nten 'wan. Nchkwi' ne' cha' sñi' Ndiose lka ykwi' ne'; lo'o ska cha' kwiñi nu ngi'ni ti ne' lka cha' kan', cha' su'wa ndi'in cha' 'in ne' kan' lo'o Satanás” ndukwin Ni. ¹⁰ “Ja kutsen wan 'in nu ti'í nu tyijin wan nde loo la, ni siya kune' xa'an ku'ni cha' tyun wan tsa wan ni' ña'an chkwan bra kan'. Nchka ti' yu ña'an biya' yu 'wan si ti xñi la wan cha' 'ñaän. Tii tsan ta yu nu ti'í 'wan bra kan'” ndukwin Ni. “Kan' cha' tyukwi ti tiye wan xñi wan cha' 'in Ndiose Stiin, ni siya kaja wan, lo'o ja tyii 'a chalyuu nu taän 'wan nde loo la bra kan'. ¹¹ Kunan su'we wan nchga cha' nu nchkwi' Tyi'i Ndiose lo'o ta'a nten nu wa msñi cha' 'in Ni skaa kichen, si xlyaa wan kunan wan: Su'we ti ku'niin lo'o nchga nten nu tyijin lyo 'in kune' xa'an tyukwi bra nu xu'wi ne' chalyuu; ja ska ka 'in ne' kan' siya' ti tsan nu kulo Ndiose tñan 'in nten kuxi nu ndi'in lo kii' jwlyaa cha' tyaa ne' ni' ña'an chkwan tla” ndukwin Jesús.

Cha' nu nchkwi' Jesús lo'o ta'a nten nu wa msñi cha' 'in Ni nde kichen Pérgamo

¹² Lo'o ngwaña'an, kwa'aan lyaa cha' re cha' tsa'a se'en ndi'in nten nu ndu'u cha' 'in Ndiose chabiya' 'ñaän nde kichen Pérgamo. “Nde ndiya cha' nu nchkwiin' lo'o wan” ndukwin Jesús, “na' nu ndiya xtyi 'ñaän nu cha 'a ta'a tyukwaa la'a tu'wa ran. ¹³ Wa jlyo tiän' nchga cha' nu ngi'ni wan” ndukwin Ni. “Jlyo tiän' cha' Satanás lka ndloo se'en ndi'in wan; ni siya ngwaña'an, ti su'we 'a nxñi wan cha' 'ñaän” ndukwin Ni. “Ja ya kulaa ya' wan cha' 'ñaän; ti ndyaa ña'an ti' wan 'ñaän, ni siya kuxi 'a ngwa tyempu nu yjwi ne' 'in ayman Antipas bra kan'. Ja ytsen ayman kan', su'we 'a ykwi' yu cha' 'ñaän nde kichen tyi wan se'en nu lka Satanás ndloo. ¹⁴ Ni siya ngwaña'an, ti ndiya ki'ya nu xtyaän 'wan” ndukwin Jesús, “cha' ndiya chin' ne' ta'a ndyo' ti'in wan kichen Pérgamo kwa, nu ja nchka ti' ne' kulaa ya' ne' cha' kuxi nu ndi'in 'in ne', ti kwi' cha' kuxi nu ngwa'u ayman Balaam 'in nten nu ngwa s'ni. Wa ykwi' ayman kan' lo'o ayman Balac nu ngwa bra kan', cha' kwa'u yu cha' kuxi 'in ne' Israel; ngwa'u yu cha' ku ne' lomstan nu wa mstyaa ne' tloo nkwin jo'o 'in xka ta nten nu ja nnan cha' 'in Ndiose siya' ti, ti kwi' ti cha' ngwa'u yu 'in ne' cha' ku'ni ne' cha' kuxi lo'o ne' kuna'an. ¹⁵ Lo'o ndiya ne' ta'a ndyo' ti'in wan nu ja xlyaa kulaa ya' 'in xka la cha' kuxi nu ndu'u ne' nicolaítas kan'. Ja ndiya tiän' cha' kuxi kan' siya' ti” ndukwin Jesús. ¹⁶ “Kan' cha' ni, kulaa ya' wan nchga cha' kuxi kan'” ndukwin Ni. “Si ja xlyaa wan ku'ni wan ngwaña'an, ndla ti kaän se'en ndi'in wan cha' kusuün lo'o wan lo'o xtyi cha nu nsu'wi tu'waän” ndukwin Ni. ¹⁷ “Kunan su'we wan nchga cha' nu nchkwi' Tyi'i Ndiose lo'o

ta'a nten nu wa msñi cha' 'in Ni skaa kichen, si xlyaa wan kunan wan: Su'we ti ku'niñ lo'o nchga nten nu tyijin lyo 'in kune' xa'an tyukwi bra nu xu'wi ne' chalyuu; ka kala' ti' ne' kan', ku ne' cha' su'we nu wa mxoŭn' ti'iñ cha' kaja 'in ne'. Kwi' ngwaña'an, tañ ska kee xuwe nu ngaten 'a ña'an, nu ndukwa nin ska nten chun', cha' ka biya' ti' ne' kan', cha' su'we nka tiyeñ ña'añ 'in ne'; xka nin nu ja ya kunan nten, kan' nu ndukwa chun' kee kan'. Lo'o ja kaja chabiya' 'in xka ta nten xu'wi lyo nin kan'; wa lka ti nten nu kaja nin kan' 'in, kan' nu kaja chabiya' cha' xu'wi lyo 'in ran" ndukwin Jesús.

Cha' nu nchkwi' Jesús lo'o ta'a nten nu wa msñi cha' 'in Ni nde kichen Tiatira

¹⁸ 'Lo'o ngwaña'an, kwa'aan lyaa cha' re cha' tsaa se'en ndi'in nten nu ndu'u cha' 'in Ndiose chabiya' 'ñañ nde kichen Tiatira, "Nde ndiya cha' nu nchkwiñ' lo'o wan, skañ tiñ nu lkañ Sñi' ykwi' Ndiose, na' nu ndi'in xaa kiloŭn, ña'an ti' bra nu lye 'a nduun kii' se'en tla; na' nu nduwi 'a ña'an kiyañ', ña'an ti' ska chkwan katsi nu ngwa xaa cha' wa msuwi ne' chun' ran. ¹⁹ Wa jlyo tiñ' nchga cha' nu ngi'ni wan" ndukwin Jesús. "Jlyo tiñ' cha' su'we 'a nka tiye wan lo'o nchga yu ta'a ndi'in cha' 'wan lo'oŭn, cha' su'we 'a msñi wan cha' 'ñañ; jlyo tiñ' cha' ndaya' 'a wan 'in nten nu lyiji 'a nan nu tyijin yu'wi 'in, kwi' ngwaña'an ndalo 'a wan bra nu ti'í ti' nten 'wan. Lo'o ni, su'we la ngi'ni wan, si'i sa ña'an nu y'ni wan nu ngwa s'ni" ndukwin Ni. ²⁰ "Ni siya ngwaña'an ti ndiya ki'ya nu xtyañ 'wan" ndukwin Jesús, "cha' nda wan chabiya' 'in nu kuna'an Jezabel kwa cha'

kwifi lyo'o 'in ta'a nten wan. Nchkwi' nu kuna'an kwa cha' chabiya' 'in Ndiose nchkwi', lo'o ndatsaa 'a 'in nten nu ndi'in cha' 'ñaän; ndatsaa 'in ne' cha' ku'ni ne' cha' chen ña'an lo'o xka kuna'an nu ja lka kwilyo'o ne', lo'o ndu'u 'in ne' cha' ku ne' lomstan nu ndukwa tloo nkwin jo'o 'in ne'" ndukwin Ni.

²¹ "Wa s'ni mdi'iin tiän 'in nu kuna'an kwa, ña'an bra nu kulaa ya' cha' kuxi nu ndi'in 'in; lo'o ja xlyaa nu kuna'an kwa kulaa ya' cha' kuxi kan'.

²² Kan' cha' ni, taän nu ti'í 'in nu kuna'an kwa" ndukwin Ni. "Su'wa tyijin nu kuna'an kwa nu ti'í lo'o nchga nten nu chen 'a ña'an ngi'ni lo'o, lo'o ka ti'í 'a ne' bra kan'. Ngwaña'an ku'niin lo'o ne' kan', chun' nu ja mjyu'u ti' ne' 'in cha' kuxi nu ngi'ni ne', kwi' ja ngulaa ya' ne' cha' kuxi kan';

²³ kwi' ngwaña'an, kujwiin 'in nchga nten nu wa msñi cha' 'in nu kuna'an kwa" ndukwin Ni. "Lo'o bra kan' ta'a nten 'in Jesucristo nde nchga kichen ni, ka biya' ti' ne' cha' wa jlyo tiän' nchga cha' nu nda'an tiye nten chalyuu bra kan'. Lo'o ka biya' ti' nchga wan cha' sa ña'an nu ngi'ni wan cha' kuxi bra nu mdiyan wan lo chalyuu, kwi' ngwaña'an taän nu ti'í 'wan" ndukwin Jesús.

²⁴ "Chkwiin' la chin' lo'o wan ta'a msñi wan cha' 'ñaän, nu nganun wan nde Tiatira, 'wan nu ja msñi wan cha' kuxi nu ndu'u nu kuna'an kuxi kwa. Ja jlyo ti' wan ku'ni wan cha' kuxi nu nchkwi' ne' kan', cha' ska cha' tukwi 'a nu ndi'in 'in Satanás lka cha' kuxi kan'. Su'we 'a ngi'ni wan sikwa. Ja taän xka tñan nu ku'ni wan" ndukwin Ni,

²⁵ "ni siya ska ti cha' chkwiin' lo'o wan, cha' ti kanun su'we cha' ni' kasiya 'wan, nchga cha' nu wa ynan wan ti ngwa xkan'; kanun cha' kan' sa ña'an bra nu tyaän xiya'"

ndukwin Ni. ²⁶ “Su'we ti ku'niin lo'o nchga nten nu ka 'in tyijin lyo 'in kune' xa'an, nten nu talo nchga tñan nu nka tiyeen cha' ku'ni ne' sa ña'an bra nu xu'wi ne' chalyuu” ndukwin Ni. “Su'wa ti tyukwa ne' kan' lo'oün, cha' ka ba ndloo 'in nchga nten chalyuu bra kan', ²⁷ cha' wa mda Ndiose Stiin chabiya' cha' kaän ndloo la. Kwi' ngwaña'an, tnun 'a chabiya' ta Ndiose 'in ne' kan', bra nu ka ne' ndloo 'in nten bra kan', lo'o lye 'a ta ne' nu ti'í 'in nten nu ja xlyaa kunan cha' 'in Ni. ²⁸ Lo'o taän ska xaa nu xu'wi ni' kasiya 'in ne' ña'an ti' ska kwii kulasiin tnun nu ndukwa bra nu wa ki'ya ti xaa” ndukwin Ni. ²⁹ “Kunan su'we wan nchga cha' nu nchkwiin' lo'o ta'a nten nu wa msñi cha' 'in Ni skaa kichen, si xlyaa wan kunan wan” ndukwin Jesús.

3

Cha' nu nchkwi' Jesús lo'o ta'a nten nu wa msñi cha' 'in Ni nde kichen Sardis

¹ Lo'o ngwaña'an kwa'aan lyaa cha' re cha' tsa se'en ndi'in nten nu ndu'u cha' 'in Ndiose chabiya' 'ñaän nde kichen Sardis: “Nde ndiya cha' nu nchkwiin' lo'o wan: Ndi'in Tyi'i Ndiose lo'oün, kwi' nu nka kati kwi'in luwi nu ndyo'o ndyaa tyukwi ña'aan chalyuu. Kwi' lo yaän' ndukwi kati kwii kulasiin nu xaa 'a kan'. Wa jlyo tiän' nchga cha' nu ngi'ni wan” ndukwin Jesús, “jlyo tiän' cha' wa mnu'un kasiya 'wan, ni siya nchkwi' ne' kichen cha' luwi 'a ndi'in wan lo chalyuu” ndukwin Ni. ² “Xaa ti' wan ni, cha' ña'an ti' si laja' wan ndi'in wan. Ku'ni lya wan ni siya chin' ti cha' su'we nu jlyo ti' wan ku'ni wan, cha' ja kana' ji tñan kan' bra kan'; ja ya na'aän cha' ndyaa to'o su'we tñan

kan' 'wan tloo Ndiose Stiin” ndukwin Ni. ³ “Tyaa yu'wi ti' wan cha' su'we 'a msñi wan cha' 'ñaän bra nu ngwa'u ne' cha' kan' 'wan ti kulo; kan' cha' ni, kunan wan cha' kan' xiya', kulaa ya' wan cha' kuxi nu ngi'ni wan ni. Si nu ja xlyaa wan kunan wan cha' 'ñaän” ndukwin Jesús, “sa bra ti tyo'oün tukwaän se'en ndi'in wan, ña'an ti' si ndijyan ska nu ku'ni kunan; kaän cha' taän nu ti'í 'wan, lo'o ja kii ti' wan ña'an bra nu kaän” ndukwin Ni. ⁴ “Wa ndya'an 'a ti' ne' kan' ngi'ni ne' cha' kuxi. Ni siya ngwaña'an, jlyo tiän' cha' ti ndiya chin' nten nu su'we 'a msñi cha' 'ñaän nde Sardis kwa, ti kwi' nten nu luwi kasiya 'in. Ngaten 'a te' kaja 'in nchga nten kan' nu ti nxñi cha' 'ñaän, kan' nu tya'an lo'oün” ndukwin Ni. “Ngwaña'an ndi'in cha' ka 'in ne' kan', ⁵ cha' xkwi' ngaten 'a te' ku' nten nu wa mdijin lyo 'in kune' xa'an bra kan'” ndukwin Ni. “Ja kuloün nin ne' kan' lo kityi se'en ngwa'aän nin nchga nten nu mjwi chalyuu kwi 'in ngwaña'an bra kan'. Xa nu kalaän se'en ndi'in Stiin lo'o angajle 'in Ni, chkwiin' lo'o Ni cha' nten 'ñaän lka ne' kan'” ndukwin Ni. ⁶ “Kan' cha' ni, kunan su'we wan nchga cha' nu chkwi' Tyi'i Ndiose lo'o ta'a nten nu wa msñi cha' 'in Ni skaa kichen, si xlyaa wan kunan wan” ndukwin Jesús.

Cha' nu nchkwi' Jesús lo'o ta'a nten nu wa msñi cha' 'in Ni nde kichen Filadelfia

⁷ Lo'o ngwaña'an, kwa'aan lyaa cha' re cha' tsaa se'en ndi'in nten nu ndu'u cha' 'in Ndiose chabiya' 'ñaän nde kichen Filadelfia: “Nde ndiya cha' nu nchkwiin' lo'o wan, skaän tiän nu lkaän Sñi' Ndiose: Xkwi' luwi 'a kasiya 'ñaän, xkwi' cha' nu ñi ngi'niin. Na' lkaän ndloo 'in nten 'ñaän, ti

kwi' sa ña'an nu ngwa ayman David ndloo nu ngwa s'ni. Bra nu taän chabiya' cha' ku'ni nten ska tñan, ja tukwin ka 'in tukun' cha' 'in ne' kan' bra kan'; bra nu tukuñ' cha' 'in nten cha' ja ku'ni ne' ska tñan, ja tukwin ka 'in ku'ni tñan kan' bra kan'.

⁸ Jlyo tiän' nchga cha' nu ngi'ni wan” ndukwin Jesús. “Wa ndaän ska tñan su'we nu ku'ni wan, lo'o ja tukwin ka tukun' cha' 'wan cha' ku'ni wan 'in ran bra kan'. Lo'o jlyo tiän' cha' ja ka lye 'wan chkwil wan lo'o nten cha' 'ñaän, cha' chin' ti bra ndalo wan. Sa kan' ti cha', ti nnan wan nchga cha' nu ngwa'uñ 'wan, lo'o ja ya kulaa ya' wan cha' 'ñaän.

⁹ Lo'o ndiya xka ta nten nde kwa nu nchkwi' cha' kwiñi lo'o ta'a wan cha' nten 'ñaän lka ne', lo'o ñi la nchkwian' cha' ndi'in cha' 'in ne' kan' lo'o Satanás. Chun' ndi'in la chin' kuloñ tñan 'in ne' kan', cha' kan ne' se'en ndi'in wan, tyuun xtyin' ne' tloo wan cha' ku'ni tnun ne' 'wan bra kan'; ngwaña'an ka biya' ti' ne' cha' ndiya 'a tiän' 'wan.

¹⁰ Wa ndyaa yu'wi ti' wan cha' nu ykwiñ' lo'o wan nu ngwa xkan', cha' taloo wan tyi'in ta wan 'ñaän ña'an bra nu ndijyaän xiya'; kan' cha' ni, ku'niñ cha' ja ska ka 'wan bra nu tiya tyempu kuxi lo chalyuu re. Wa tiya ti cha' kuxi kan', cha' ña'an biya' Ni 'in nchga nten chalyuu bra kan'.

¹¹ Ndla ti ndijyaän, kan' cha' ja ta wan chabiya' cha' ñu'un cha' su'we nu ndi'in ni' kasiya 'wan ngwa ti ña'an; ti ku'ni wan ti kwi' ña'an nu y'ni wan nu ngwa s'ni. Ndi ti ti' wan tyi'in wan cha' kaja chalyuu nu su'we la nu ta Ndiöse 'wan bra nu tsaa tii chalyuu re.

¹² Nchga nten nu xlyaa tyijin lyo 'in kune' xa'an ni, tnun 'a chabiya' kaja 'in ne' kan' laja se'en ndi'in nten 'ñaän xa wa mdyii chalyuu re;

su'we 'a tyi'in ne' kan' nde se'en ndi'iin. Kwa'aän nin Ndiose Stiin chun' ne' kan', kwi' ngwaña'an kwa'aän sa ña'an naan kichen tnun nu nka 'in Ndiose. Jerusalén kwi' naan kichen kan', kwi' nu tyo'o se'en ndi'in Ndiose, nu ki'ya lo chalyuu. Lo'o kwa'aän niin ykwiin' chun' ne' kan', cha' lka ne' nten 'ñaän. ¹³ Kan' cha' ni, kunan su'we wan nchga cha' nu nchkwi' Tyi'i Ndiose lo'o ta'a nten nu wa msñi cha' 'in Ni skaa kichen, si xlyaa wan kunan wan” ndukwin Jesús.

Cha' nu nchkwi' Jesús lo'o ta'a nten nu wa msñi cha' 'in Ni nde kichen Laodicea

¹⁴ 'Lo'o ngwaña'an, kwa'aan lyaa cha' re cha' tsa se'en ndi'in nten nu ndu'u cha' 'in Ndiose chabiya' 'ñaän nde kichen Laodicea: “Nde ndiya cha' nu nchkwiin' lo'o wan: Chañi cha' ndyo'o tukwa nchga cha' nu nchkwiin' lo'o nten; kwi' ñi 'a nchkwiin' cha' 'in Ndiose Stiin lo'o nten, cha' tyukwi ti tiyeen ngi'niin tñan 'in Ndiose. Bra nu mdyisnan ndya' nchga nan nu nsu'wi lo chalyuu, su'wa mdi'iin lo'o Ndiose nu ngwa bra kan'” ndukwin Jesús. ¹⁵ “Wa jlyo tiän' nchga cha' nu ngi'ni wan; jlyo tiän' cha' si'i nan wa msñi su'we wan cha' 'ñaän, kwi' ngwaña'an si'i nan wa mda'an chun' wan 'ñaän siya' ti. ¡Lo'o su'we la nka tiyeen ni siya tyukwi ti tiye wan xñi wan cha' 'ñaän, o ta kulaa ya' wan 'ñaän siya' ti! ¹⁶ Ña'an ti' si ko'oan tyi'a nu sa kunun ti tsun, si'i nan tikee' ran, ni si'i nan tu'wa ran, nan sa kunun ti tsun ran; ja su'we ndi'yo ran, sluan 'in ran lyuu, ja ko'oun 'aan 'in ran. Kwi' ngwaña'an lka wan cha' 'ñaän, cha' sa jlu'we ti ja msñi wan cha' 'ñaän. ¹⁷ Ka'an 'a cha' ndi'in 'wa, ndukwin wan. Su'we 'a se'en ndi'in ba mjwi 'wa,

kan' cha' ja ska nan lyiji 'wa, ndukwin wan. Lo'o ja ndi'ya wan kwenta cha' t'nan 'a wan cha' 'ñaän. Su'we la si ka jyu'u ti' wan, nka tiyeën, cha' ja ska cha' ndi'in 'wan siya' ti. Jlyo tiän' cha' ndi'in 'a cha' nu lyiji 'wan, kan' cha' ja nchka tya'an su'we cha' tiye wan siya' ti. ¹⁸ Chkwiïn' ska cha' lo'o wan sikwa, cha' ka biya' ti' wan sa ña'an ka kulaa ya' wan 'in cha' kuxi nu ndi'in 'wan: Ndi'in cha' ku'ni wan tñan cha' kaja ska chalyuu kwi 'wan se'en ja ku'ni wan cha' kuxi, cha' ja ka jyu'u la ti' wan bra kan'” ndukwin Jesús. “Su'we la tya'an cha' tiye wan sikwa, cha' ka biya' ti' wan skaa cha'. ¹⁹ Nchga nten nu ndiya 'a tiän' 'in, ja ndaän chabiya' ku'ni ne' cha' kuxi, cha' ngwaña'an ndaän chin' nu ti'í 'in ne'. Ku'ni lya wan, cha' kulaa ya' wan cha' kuxi nu ngi'ni wan sikwa. ²⁰ Kunan su'we wan: Wa ndiyaän se'en ndi'in wan; nduün nchkwiïn' lo'o wan ni, cha' nchga nten nu kunan cha' nchkwiïn', kanuün se'en ndi'in ne' kan' bra kan'; tyi'iïn se'en ndi'in ne' kan', su'we 'a tyi'in cha' 'ñaän lo'o ne' kan' bra kan'. ²¹ Nchga nten nu xlyaa tyijin lyo 'in kune' xa'an sa ña'an bra nu xu'wi ne' chalyuu, taän se'en tyukwa nten kan' nde se'en ndukwaän cha' lkaän ndloo; cha' ngwaña'an na', wa mdijin lyoün 'in kune' xa'an, lo'o ni, ndi'iïn se'en ndi'in Stiïn, se'en nka Ni ndloo. ²² Kan' cha' ni, kunan su'we wan nchga cha' nu nchkwi' Tyi'i Ndiose lo'o ta'a nten nu wa msñi cha' 'in Ni skaa kichen, si xlyaa wan kunan wan.”

Wa mdyii cha' nu ykwi' Jesús cha' tsa'a se'en ndi'in ta'a kati ta nten 'in Ni.

Ng'i'ni tnun ne' 'in Ndiose nde se'en ndukwa Ni ni' kwan

¹ Chun' ndi'in la na'aän kwi'yaän la ni' kwan, na'aän cha' ndukwa laa ska tuna'an la kwa bra kan'. Lo'o xiya' nganen nchkwi' ti kwi' nu tka ykwi' ti lo'oün tsan; sa ña'an nnen nda'a ne' kuwi chkwan, kwi' ngwaña'an msi'ya Ni kan' bra nu ykwi' Ni lo'oün. Nde ndiya cha' nu ykwi' Ni lo'oün bra kan':

—Skween lyaa kaan nde re, cha' kwa'uün 'iin nchga nan nu ndi'in cha' ka nu ndyaa nde loo la.

² Bra ti mbi'ya Tyi'i Ndiose chuün' bra kan'. Jlu'we ni' kwan, kan' na'aän ndukwa ska yka xlya tnun nu su'we 'a ña'an. Nde kwa ndukwa ska nu su'wa ña'an lo'o nten. ³ Xaa 'a ña'an tloo yu kula nu ndukwa la kwa, tyun kolo nsu'wi tloo Ni, sa ña'an lka kee xaa ngutsi, sa ña'an lka kee xaa nga'a. Tyi'iin chun' se'en ndukwa Ni nduun kunan taa nu nga'á xaa. ⁴ Nde chun' la ndukwa xka ta yka xlya; lo yka kan' ndukwa kala ndukwa jakwa yu kula, sa lo skwi ndukwa ne' tyi'iin chun' se'en ndukwa Ni bra kan'. Lku' yu kula kan' te' ngaten, lo'o ngwaña'an ndukwa sne' oro ke skaa yu. ⁵ Lye 'a nganen ti'yu bra kan', lye 'a ndyuwi se'en ndukwa Ndiose bra kan'. Nde loo se'en tnun se'en ndukwa Ni, nde kwa nduun kati kityee skan nchkin, kan' lka kati kwi'in luwi nu lka Tyi'i Ndiose nu ndyo'o ndyaa tyukwi ña'aan chalyuu. ⁶ Nde loo se'en ndukwa Ni, mske' tiän' na'aän ska tiyu'; ña'an ti' ska kunan, xaa 'a tyukwi ña'aan lo ran.

Nchga chun' se'en ndukwa yka xlya tnun kan', nde kwa nduun jakwa nu lu'u ña'an ti' 'ni, ngwaña'an ña'an ran; nduun i' kwan. Tyukwi ña'aan

i' ndukwa kiloo i'; ni siya nde si' i', ni siya nde chun' i' ndukwa kiloo i'. ⁷ 'Ni nu nchka kulo ni, ña'an ti' ska kwichi, ngwaña'an ña'an i'; 'ni nu nchka tukwa ni, ña'an ti' ska toro, ngwaña'an ña'an i'; 'ni nu nchka snan ni, su'wa ña'an lo'o ska nten; 'ni nu nchka jakwa ni, ña'an ti' la kwi'ya nu ndukwi ni' kwan, ngwaña'an ña'an i' bra kan'. ⁸ Skaa 'ni kan' nsu'wi skwa jlyu'we i'; ndukwa kiloo i' ña'aan chun' jlyu'we i', lo'o ña'aan ni' jlyu'we i' ndukwa kiloo i'. Nchga bra ngala tu'wa i' tsan lo'o tla:

Xkwi' luwi 'a kasiya 'in Ndiose nu nchga tñan nchka 'in, ndukwin i' xa nu ngala tu'wa i' bra kan'.

Nu ngwa ti kulo lu'u Ndiose, kwi' ngwaña'an lu'u Ni ni, lo'o ti lu'u la Ni tyempu nde loo la.

Ngwaña'an ndukwin i' xa nu ngala tu'wa i' bra kan'.

⁹ Ta'a ti ngala tu'wa ta'a jakwa 'ni kti kan' bra kan'. Ngi'ni tnun i' 'in Ndiose, su'we nchkwi' i' 'in Ni, ndya 'a i' xu'we 'in Ndiose nu ndukwa lo yka xlya tnun kan', cha' nchga bra lu'u Ni siya' ti.

¹⁰ Nchga ya' nu ngala tu'wa 'ni kan', lo'o mduun xtyin' yu kula kan' tloo Ndiose se'en ndukwa Ni lo yka xlya tnun kan' bra kan'; ngi'ni tnun yu kula kan' 'in Ni cha' nchga bra lu'u Ni siya' ti. Ngwi'ya yu kula kan' sne' oro nu ndukwa ke ne', nguun ne' 'in ran nde loo se'en ndukwa Ndiose bra kan'. Lo'o nde ña'an ykwi' ne' lo'o Ni bra kan':

¹¹ Ndiose X'nan ba, ndi'in cha' ku'ni tnun ba 'iin, cha' chkwi' cha' su'we ba 'iin, ndukwin ne'.

Nu'win, nchka 'iin ku'nii nchga lo tñan siya' ti nu nchka tii' ku'nii lo chalyuu.

Nu'win, wa ngwiñaan nchga lo nan nu nsu'wi lo chalyuu; chabiya' 'iin lu'u nchga nan, cha' nu'win ndaa chabiya' cha' ndi'in nchga nan lu'u.

Ngwaña'an ndukwin ne' xa nu ngala tu'wa ne' bra kan'.

5

Nten nu mjwi chabiya' chkwi' lo kityi nu mdukwa ya' Ndiose

¹ Chun' ndi'in la na'aän cha' ndiya ska kityi ya' la'a se'en kwin 'in yu kula nu nka ndloo, ti kwi' nu ndukwa lo yka xlya tnun kan' bra kan'. Ska kityi nu mtu ti nchkun' lka ran; lo'o ngwaña'an, ta'a tyukwaa chun' kityi kan', wa ndukwa cha' nu ngwa'an Ndiose. Kati se'en nchkun' tu'wa kityi kan' lo'o kiña' bra kan'. ² Lo'o na'aän cha' nde kwa nduun ska nten nu ngula ti', ska angajle 'in Ndiose bra kan'. Kwen 'a msi'ya angajle kan':

—¿Ti ka nu ndiya chabiya' 'in cha' xtun kiña' nu nchkun' tu'wa kityi mtu kan', cha' slaa kityi kan' a? —ndukwin angajle kan'.

³ Lo'o ja mjwi nu slaa kityi cha' chkwi' cha' nu ndukwa lo ran, ni siya ña'aan se'en ndi'in Ndiose, ni siya ña'aan lo chalyuu, ni siya ña'aan xka chalyuu se'en taa nten nu wa ngujwi. ⁴ Lye 'a ynaän bra kan', cha' ja mjwi nu slaa kityi cha' chkwi' ne' lo ran. ⁵ Kan' cha' mdyisnan ykwi' ska yu kula lo'oŭn:

—Ja kunaan 'aa ni —ndukwin—. Wa mjwi nu slaa kityi kan', nu ka 'in xtun kiña' nu nchkun' tu'wa kityi kan'. Ti kwi' Ni kan' lka nu ngula la ti' 'in ta'a yu Juda, cha' ti kwi' ta'a nten 'in ayman

David lka Ni. Wa mdijin lyo Ni 'in kune' xa'an, kan' cha' ni, ka 'in Ni slaa Ni kityi kan' bra kan'.

⁶ Lo'o na'aän nduun ska nten; ña'an ti' ska slya' kune', ngwaña'an ña'an nten kan'. Nduun Ni kan' tloo se'en tnun se'en ndukwa Ndiose, ti kwi' se'en nduun ta'a yu kula kan', ti kwi' se'en ndi'in 'ni kti kan'. Ti chkan' se'en ndukwa biya' chun' Ni ti bra nu yjwi nten 'in Ni ska ya'. Ndukwa kati yka ke nu lka ña'an ti' slya' kan', kan' lka Jesús. Kwi' ngwaña'an, ndukwa kati kiloo; kiloo 'ni, kan' lka kati kwi'in luwi kan' nu lka Tyi'i Ndiose nu ndyo'o ndyaa tyukwi ña'aan chalyuu. ⁷ Chun' ndi'in la ndyaa nu lka ña'an ti' slya' kan', ndyaa y'ya kityi nchkun' nu ndi'in ya' la'a se'en kwın 'in yu kula nu nka ndloo, nu ndukwa se'en tnun kan'. ⁸ Xa wa msñi Ni kityi kan', mduun xtyin' ta'a jakwa 'ni kti kan' bra kan'; kwi' ngwaña'an, ta'a kala ndukwa jakwa yu kula kan', mduun xtyin' yu tloo nu lka ña'an ti' slya' kan' bra kan'. Lo'o snen ndukwa ya' ta'a yu kula kan', lo'o xkuu oro ndukwa ya' yu kula kan'. Nsu'wi ynan nu nchkin ni' xkuu kan'. Sa ña'an lka bra nu nskwa tyi'i ynan nchkin kan', kwi' ngwaña'an tsaa cha' nu chkwi' nten chalyuu nde se'en ndi'in Ndiose bra nu nchkwi' nten 'in Ndiose lo'o Ni. ⁹ Lo'o ngala tu'wa nchga nu nduun xtyin' kan' ska kantu cha' ku'ni tnun ne' 'in nu lka ña'an ti' slya' kan' bra kan'. Lo'o ja ya kunaän kantu re nu ngala tu'wa ne' kan':

Wa nda Ndiose chabiya' 'in nu'win cha' xñii kityi nchkun' kwa, ndukwin ne', cha' xtuun kiña' nu nchkun' tu'wa kityi kwa.

Nan wa yjwi nten 'iin ska ya'; lo'o chun' cha' ngujwii ni, wa y'nii tñan cha' 'wa, cha' ka ba

nten 'in Ndiose Sti ba bra kan'.
 Ndiya nten nu ndyo'o nchga kichen tyi ne', ndiya
 nten nu nchkwi' nchga lo cha' nu nchkwi'
 nten chalyuu,
 ndiya nten nu ndyo'o tyukwi ña'aan chalyuu se'en
 ndi'in nten, kan' lka nten nu nguloo suwii
 'in bra kan'.

¹⁰ Nu'win wa y'nii cha' ka ne' kan' ska lo nten nu
 ndloo 'a cha' 'in Ndiose Stian, cha' ka ku'ni
 ne' tñan nu nchka ti' Ni cha' ka.
 Lo'o ngwaña'an, ka ne' kan' ndloo tyukwi ña'aan
 lo chalyuu bra kan'.

¹¹ Xa wa mdyii nganen kantu kan', xiya' na'an
 kwi'yaän la kwa bra kan'. Kwi' ynaän ngala tu'wa
 tyun 'a mi angajle 'in Ndiose; nde chun' se'en
 ndukwa yka xlya tnun, nde chun' se'en nduun
 'ni kti kan', nde chun' se'en nduun yu kula kan',
 la kwa nduun ka'an 'a angajle bra kan', kwenta
 miyun angajle nduun kan'. ¹² Lo'o kwen 'a ngala
 tu'wa angajle kan' bra kan':

Wa yjwi nten 'in nu lka ña'an ti' slya' kan' ska ya',
 ndukwin angajle. Si'ya nten chalyuu, kan'
 cha' ngujwi Ni.

Lo'o ni, ndi'in cha' chkwian' cha' 'in Ni, cha' nchga
 lo tñan nchka 'in Ni ku'ni Ni siya' ti; kwi'
 ngwaña'an, nan 'in Ni lka nchga lo nan siya'
 ti.

Nchga cha' jlyo ti' Ni, nchga tñan nchka 'in Ni; kan'
 cha' kuwe 'a tian' 'in Ni, kwi' ku'niin tnuan
 'in Ni, kwi' su'we 'a chkwian' cha' 'in Ni lo'o
 nten.

Ngwaña'an yla tu'wa angajle kan' bra kan'.

¹³ Lo'o nganen ngala tu'wa nchga nten, nchga
 'ni nu ngwiñan Ndiose; ni siya nde ni' kwan se'en

ndukwa Ni, ni siya lo chalyuu re, ni siya xka chalyuu se'en tsaa nten nu wa ngujwi, ni siya lo tujo'o, nchga nten kan' ngi'ni tnun ne' 'in Ndiose. Nde ndiya cha' nu nchkwi' ne' bra kan':

Ku'niin tnuan 'in ti kwi' Ni nu ndukwa lo yka xlya tnun kwa, ndukwin ne', su'we 'a chkwian' cha' 'in Ni, ndukwin ne' bra kan'.

Kwi' ngwaña'an nu lka ña'an ti' slya' kan', ku'niin tnuan 'in Ni.

Kwi' ska ti Ndiose nsu'wi chabiya' ku'ni nchga lo tñan siya' ti; lo'o ja tsaa tii 'a cha' 'in Ndiose siya' ti, ndukwin ne' bra kan'.

¹⁴ Ta'a jakwa 'ni kti kwa ni, mxkwen i' 'in ne' bra kan':

—¡Ngwaña'an ka sikwa! —ndukwin i' bra kan'.

Lo'o mduun xtyin' nu kala ndukwa jakwa yu kula kan', ngi'ni tnun yu 'in Ndiose, cha' lu'u Ni nchga tyempu siya' ti.

6

Bra nu ngalaa kityi nchkun' se'en ndukwa cha' 'in Ndiose

¹ Chun' ndi'in la na'añn cha' mstun nu lka ña'an ti' slya' kan' ska kiña' nu nchkun' tu'wa kityi kan'. Ynañn ykwi' ska 'ni kti kan' bra kan'. Lye 'a nganen nchkwi' i' ña'an ti' nganen ti'yu:

—¡Kaan lyaa nde re! —ndukwin i' bra kan'.

² Kan' na'an kwi'yañn ti ka nu nchkwi' 'ni kti kan' lo'o, na'añn nduun ska kwiyu ngaten; yu nu ndukwa chun' kwiyu kan' ni, na'añn nsu'wi ska kilya ya' yu, kwi' ngwaña'an, wa nda ne' ska sne' chkwan cha' tyukwa ke yu bra kan'. Wa mdo'o yu

ndyaa yu kusuun; kwi' mdijin lyo yu bra kan', lo'o ti tyijin lyo la yu 'in nu nxuun lo'o 'in yu bra kan'.

³ Lo'o ngwaña'an, mstun nu lka ña'an ti' slya' kan' xka kiña' nu nchkun' tu'wa kityi kan', ynaän ykwi' 'ni kti nu nchka tukwa bra kan':

—¡Kaan lyaa nde re! —ndukwin.

⁴ Mdo'o tukwa xka kwiyu nga'a bra kan'. Yu nu ndukwa chun' i', kan' nsu'wi chabiya' 'in yu ku'ni yu wsuun lo chalyuu, cha' kujwi ta'a nten chalyuu bra kan'. Tnun 'a xtyi wsuun mjwi 'in yu kan' bra kan'.

⁵ Lo'o ngwaña'an, nu mda'a snan ya' mstun nu lka ña'an ti' slya' kaN' kiña' nu nchkun' tu'wa kityi bra kan'. Ynaän cha' nu ykwi' 'ni kti nu nchka snan bra kan':

—¡Kaan lyaa nde re! —ndukwin.

Kan' na'aän nduun ska kwiyu ngata; ska' biya' ndukwi ya' nten nu ndukwa chun' kwiyu kan' bra kan'. ⁶ Mgii tiän' cha' nganen nchkwi' ska nten laja se'en nduun ta'a jakwa 'ni kti kan' bra kan':

—Ska ska' ti nskwa' kaja 'in nten nu ku'ni tñan ska tsan —ndukwin—, lo'o ngwaña'an ska mlya ti nskwa' trigu kaja 'in nten ska tsan; lo'o sete ni, kwi' ka'an 'a xu'wi lyo ran, kwi' ka'an 'a xu'wi lyo mñun nu ndi'yo ne' —ndukwin yu kan' bra kan'.

⁷ Lo'o ngwaña'an, nu mda'a jakwa ya' mstun nu lka ña'an ti' slya' kan' kiña' nu nchkun' tu'wa kityi kan'. Kwi' ynaän ykwi' 'ni kti nu nchka jakwa bra kan':

—¡Kaan lyaa nde re! —ndukwin i'.

⁸ Kan' na'aän nduun ska kwiyu kolo jii. La Mte naan nu ndukwa chun' kwiyu kan', cha' kan' lka nu nda'an ndujwi 'in nten; nde chun' la ndo'o

ña'an sa tlyu ti kasiya 'in ne' ayman. Nsu'wi chabiya' 'in yu kan', cha' kujwi yu 'in ña'aan ska yu'we nten nu ndi'in lo chalyuu; nchga na'an se'en ndi'in jakwa nten, kujwi yu 'in ska ne' bra kan', ni siya lo'o cha' wsuun, ni siya lo'o jwi'ñan, ni siya lo'o kicha, ni siya kujwi 'ni tlá 'in ne' bra kan'.

⁹ Lo'o ngwaña'an, nu mda'a ki'yu ya' mstun nu lka ña'an ti' slya' kan' kiña' nu nchkun' tu'wa kityi kan' bra kan'. Lo'o na'aän ska msaa tnun nde loo se'en ndukwa Ndiose, msaa kan' lka se'en nu nxkwa lomstan bra kan'. Nde ni' msaa kan' nsu'wi tyun nten nu wa ngujwi. Wa yjwi nten 'in ne' kan' chun' nu wa ykwi' ne' cha' 'in Ndiose lo'o nten, kwi' ngwaña'an ja ytsen ne' ykwi' ne' cha' kan' lo'o ta'a nten ne' bra kan'. ¹⁰ Kwen msi'ya ayman kan':

—Ndiose X'nan ba —ndukwin ne'—, nu'win, xkwi' luwi 'a kasiya 'iin; xkwi' cha' nu ñi ngi'nii —ndukwin ayman kan'—. ¿Ta ti x'ni ku'nii biyaa' 'in nten chalyuu a? ¿Ta ja taa nu ti'í 'in ne' kwa, cha' wa yjwi ne' 'wa a? —ndukwin ayman kan' bra kan'.

¹¹ Lo'o wa mjwi te' ngaten ku' nchga ayman kan', ykwi' Ndiose lo'o ne' bra kan':

—Xiya' xitña' la wan ti chin', sa ña'an bra kala tyun la ayman ne' ta'a wan, ta'a msñi wan cha' 'in Jesús, ta'a ngi'ni wan tñan 'ñaän; ti kujwi la nten chalyuu 'in ne' kan', ti kwi' ña'an nu wa yjwi ne' 'wan —ndukwin Ni bra kan'.

¹² Lo'o ngwaña'an, na'aän nu lka ña'an ti' slya' kan', cha' nu mda'a skwa ya' mstun Ni kiña' nu nchkun' tu'wa kityi kan'; lye 'a mñan bra kan'. Yku kwichaa bra kan', ngwi'ya tla ña'aan chalyuu;

ña'an ti' te' ngata nu nchku' nten se'en nskwa ayman, ngwaña'an ngwa chalyuu bra kan'. Lo'o ko' ni, ngwa nga'a ran; ña'an ti' tnen, kwi' ngwaña'an ngwa ran bra kan'. ¹³ Lo'o ngalu kwii kulasiin nu nsu'wi ni' kwan bra kan'; ña'an ti' ngalu mangu ya'a bra nu lye 'a nchka kwi'in cha' nxñan ran 'in stan' yka, kwi' ngwaña'an ngalu kwii kulasiin lyuu bra kan'. ¹⁴ Lo'o ja ngwa 'a ña'an nten ni' kwan bra kan'; wa ngwiji yu'wi ran cha' ngulo tsu' Ndiose 'in ran bra kan'. Kwi' ngwaña'an, ngulo tsu' Ni nchga ki'ya kwan; kwi' nchga yuu xuwe nu ndukwa jlu'we tyi'a, ngulo tsu' Ni 'in ran bra kan'. ¹⁵ Lo'o yu'wi kutsi' nchga nten, ni siya tukee, ni siya laja kee si' ki'ya. Nchga nten nu nka ndloo, lo'o nu nka ndloo 'in nten wsuun, ni siya kuliya' ne', ni siya tnun 'a ne', lo'o msu nu msi'i ti nten, ni siya msu nu ndi'in su'we ti, ta'a ne' yu'wi kutsi' ne' bra kan'. ¹⁶ Kwen msi'ya ne' 'in ki'ya lo'o kee tnun: —Tlyuu lya wan chun' ba, cha' ja ña'an 'a Ndiose nu ndukwa se'en tnun kwa 'wa bra kan'; wa msin' 'a ti' nu lka ña'an ti' slya' kan' 'wa —ndukwin ne' bra kan'.

¹⁷ Wa mdiya tsan cha' ta Ndiose nu ti'í 'in nten, lo'o ja talo ne' siya' ti 'in cha' kan' bra kan'.

7

Sa ña'an ta'a ne' Israel nu kwa'an biya' Ndiose tu' chkan ne'

¹ Chun' ndi'in la na'aän jakwa angajle 'in Ndiose; na'aän la kiya' chalyuu siya' ti, ta'a jakwa nskan chalyuu se'en nduun jakwa angajle kan' bra kan'. Ndlo angajle kan' tñan 'in ta'a jakwa kwi'in nu ndijin lo chalyuu. Ja nda angajle kan' chabiya'

cha' ka kwi'in kan'; ni siya nde lo yuu, ni siya nde tujo'o, ja ska chun' yka tyijin kwi'in bra kan'. ²Lo'o na'aän mdo'o tukwa xka angajle nu mdo'o ndijyan nde se'en ndo'o tukwa kwichaa bra kan'. Ndi'ya yu biya' nu wa mda Ndiose 'in yu, ti kwi' Ndiose nu lu'u, cha' kwa'an biya' yu 'in nu lka nten 'in Ndiose. Kwen nchkwi' yu lo'o jakwa angajle nu nsu'wi chabiya' ku'ni ñu'un 'in chalyuu lo'o tujo'o bra kan'. ³Nde ña'an ykwi' yu lo'o angajle kan' bra kan':

—Ja kala' wan chalyuu, ja kala' wan tujo'o, ja kala' wan yka; ti ji kwa'an biya' Ndiose nu lka Stian tu' chkan nten nu ngi'ni tñan 'in Ni nde kwa.

⁴Lo'o ngwa'u ne' 'ñaän sa ña'an ta'a nten ne' israel nu ngwa'an biya' Ndiose chkan ne': ska siyentu nsu'wi tu'wa ndukwa jakwa mi nten lka kan' bra kan'. Tyo'o ne' kan' laja tii tyukwa ta ne' Israel, ska nin lka 'in ska ta ne' kan':

⁵Tyo'o tii tyukwa mi nten laja ne' ta'a nin Juda nu ngwa'an biya' Ndiose 'in,
kwi' tyo'o xka tii tyukwa mi nten laja ne' ta'a nin Rubén,

kwi' tyo'o tii tyukwa mi nten laja ne' ta'a nin Gad,
⁶kwi' tyo'o tii tyukwa mi nten laja ne' ta'a nin Aser,
kwi' tyo'o tii tyukwa mi nten laja ne' ta'a nin Neftalí,

kwi' tyo'o tii tyukwa mi nten laja ne' ta'a nin Manasés;

⁷kwi' ngwaña'an tyo'o tii tyukwa mi nten laja ne' ta'a nin Simeón,

kwi' tyo'o tii tyukwa mi nten laja ne' ta'a nin Leví,
kwi' tyo'o tii tyukwa mi nten laja ne' ta'a nin Isacar,

⁸ kwi' tyo'o tii tyukwa mi nten laja ne' ta'a nin
Zabulón,
kwi' tyo'o tii tyukwa mi nten laja ne' ta'a nin Se,
kwi' tyo'o tii tyukwa mi nten laja ne' ta'a nin
Benjamín.
Sa kwa ti ta'a ne' Israel ngwa'an biya' Ndiose 'in.

*Xka ta nten nu tyo'o tyukwi ña'aan chalyuu nu ta
Ndiose te' ngaten 'in*

⁹ Chun' ndi'in la na'aän sa tlyu ti nduun nten
nu wa ngulaa Jesús 'in; ka'an 'a nten ndi'in, kan'
cha' ja tukwin ngwa kwa 'in ne' kan'. Tyukwi
ña'aan chalyuu la se'en ndi'in nten mdo'o ne' kan'
mdiyane ne'; nchga lo nten chalyuu mdiyan, cha'
nchga kichen tyi ne' mdo'o ne', nchga lo cha' nu
nchkwi' nten chalyuu nchkwi' ne' kan' bra kan'.
Nduun ne' nde loo se'en ndukwa yka xlya tnun,
nde loo se'en nduun nu lka ña'an ti' slya' kan'.
Te' ngaten kan' lku' ne', ndukwi lka' kiñan ya' ne'
nduun ne' bra kan'. ¹⁰ Kwen nchkwi' ne' kan' bra
kan':

Ku'niin tnuun 'in Ndiose nu nka X'naan, ndukwin
ne' 'in ta'a ne', kwi' nu ndukwa lo yka xlya
tnun, ti kwi' Ni kan' lka Ni ndloo 'ñaan;
kwi' ngwaña'an nu lka ña'an ti' slya' kan' nduun
loo la Ni 'ñaan, ndukwin ne'.

¹¹ Lo'o nchga angajle kan' nduun nde chun' se'en
ndukwa yka xlya tnun kan'; nde chun' se'en
nduun 'ni kti kan', nde chun' se'en nduun ta'a yu
kula, la kwa ndi'in angajle bra kan'. Mdyisti ne'
nde loo ne' lyuu bra kan', cha' ku'ni tnun ne' 'in
Ndiose bra kan'. ¹² Ykwi' angajle kan' bra kan':

¡Ngwaña'an ka sikwa! Ku'niin tnuan 'in Ndiose, su'we 'a chkwian' cha' 'in Ni, tyaan xu'we 'in Ni.

Chkwian' cha' nchga cha' jlyo ti' Ni, nan 'in Ni lka nchga lo nan nu nsu'wi lo chalyuu;

nchga lo tñan nchka 'in Ni ku'ni Ni siya' ti, ska ti Ndiose nsu'wi chabiya' ku'ni nchga tñan.

Nchga bra ja tsaa tii 'a cha' ngwaña'an ka 'in Ndiose Stian. Lo'o chañi cha' ngwaña'an ka.

Ngwaña'an ykwi' angajle lo'o ta'a bra kan'.

¹³ Kan' mnicha' ska yu kula 'ñaän bra kan':

—¿Ti lka nu lku' te' ngaten kwa, xke' tii' a? —ndukwin—. ¿La nde ya' mdo'o nten kwa ndijyan a?

¹⁴ —Ja jlyo tiän', yu kula. Katsaa' chin' 'ñaän —niñ 'in yu kula kan'.

Nchkwi' yu kula lo'oün bra kan':

—Tka mdijin ti nten kwa ska nu ti'í tnun, chun' msñi ne' cha' 'in Jesús —ndukwin yu kula 'ñaän—. Wa ngujwi nu lka ña'an ti' slya' kan' lo wsi cha' 'in ne' kan', kan' cha' wa ngwa luwi ni' kasiya 'in ne', kan' cha' mjwi chabiya' ku' ne' te' ngaten.

¹⁵ Kwi' ngwaña'an, sa bra ni nduun ne' kan' nde loo se'en tnun se'en ndukwa Ndiose —ndukwin yu kula kan'—, cha' tsan lo'o tla ngi'ni ne' kan' tñan 'in Ni nde se'en ndi'in Ni. Ndiose nu ndukwa lo yka xlya tnun kan', kanun Ni kwi' se'en ndi'in ne' kan', cha' ja ta Ni chabiya' cha' tyukwa ne' kan' cha' kuxi. ¹⁶ Ja kite' 'a ti' ne' kan' xiya', kwi' ja kityi 'a ti' ne'; ja xuwen' 'a xaa kwan 'in ne' kan', ja ki'ni 'a kwan chun' ne', kwi' ja ka na'an 'a ti' ne' cha' tikee' kwan bra kan'. ¹⁷ Ña'ansiin nu lka ña'an ti' slya' kan' 'in ne' kan', cha' ndi'in Ni ti kwi' se'en

nka Ndiose ndloo; ti kwi' Ni tsaa lo'o Ni 'in ne' kan' se'en kaja tyi'a ko'o ne' cha' kaja chalyuu nu kwi 'in ne' kan' bra kan'. Lo'o ngwaña'an xtyi Ni tyi'a kiloo ne' kan', cha' ja kunan 'a ne' bra kan'.

8

Xkuu oro nu mxkwan xka angajle lyuu

¹ Kan' nu mda'a kati ya' mstun nu lka ña'an ti' slya' kan' kiña' nu ndukwa tu'wa kityi nchkun' kan' bra kan'. Bra nu ngwa ngwaña'an, tiin ti ndi'in nchga nan se'en ndi'in Ndiose bra kan'. ² Kwi' na'aän xa kati angajle nu nduun tñan tloo Ndiose; wa nda ne' kati kuwi chkwan 'in angajle kan', cha' kwa'a bra kan'. ³ Lo'o mdiyan xka angajle nu ndi'ya xkuu oro ndijyan bra kan'. Mdiyan angajle kan' ndyaa tuun yu tu'wa msaa se'en nskwa lomstan, ti kwi' msaa nu nduun nde loo se'en ndukwa yka xlya tnun kan'. Wa mjwi ka'an ynan 'in yu cha' tikin yu lo msaa se'en ndukwa lomstan kan'. Ti kwi' bra nu nchkwi' nten lo'o Ndiose, nchga nten nu ndi'in cha' 'in lo'o Ndiose ni, kan' lka bra nu nchkin ynan kan' bra kan'. ⁴ Lo ya' angajle kan' nu nduun tloo Ndiose mdo'o sñii ynan nu nchkin ni' xkuu kan' bra kan'; su'wa mdo'o sñii ynan kan' ndyaa se'en ndi'in Ndiose lo'o cha' nu nchkwi' nten kan' lo'o Ni, cha' ngwaña'an ngi'ni tnun nten kan' 'in Ndiose bra kan'. ⁵ Kwi' msñi angajle xkuu kan', msu'wa yu kii' ndsuwi' ni' ran, nguun yu 'in xkuu ndyaa, mdiyuu lo chalyuu bra kan'. Kwen nganen lo chalyuu, lye 'a nganen ti'yu, lye 'a ndyuwi, lye 'a mñan bra kan'.

Kati kuwi chkwan kan'

⁶ Chun' ndi'in la kati angajle nu wa na'aän tsan, mdyisnan nda'a kuwi chkwan nu ndukwa ya' bra kan'.

⁷ Bra nu ngwa'a angajle nu nchka kulo kuwi chkwan 'in, bra ti ngalu tyoo kee lo'o kii' mxtiyaa' lo'o tnen lyuu bra kan'. Sa yu'we chalyuu mdyii mkin bra kan', lo'o ngwaña'an mkin sa yu'we yka, mkin ña'aan kixin' nga'á bra kan'.

⁸ Bra nu ngwa'a angajle nu nchka tukwa kuwi chkwan; bra ti ngutin ska ki'ya kwan, ña'aan ska chun' ki'ya kan' nchkin sa ña'an mbi'ya lo tyi'a tujo'o. Sa yu'we tyi'a tujo'o ngwa tnen bra kan',
⁹ sa yu'we ti nan lu'u nu nsu'wi lo tyi'a tujo'o ngujwi ran, sa yu'we nchga yka na'an nu nda'an lo tyi'a mdyii ran ngutin ran bra kan'.

¹⁰ Bra nu ngwa'a angajle nu nchka snan kuwi chkwan, bra ti mdyuu ska kwii kulasiin tnun nu nsu'wi ni' kwan, nchkin ran ña'an ti' nchkin kityee skan bra kan'. Mdyuu kwii kulasiin kan' lo tyi'a chku tyukwi ña'aan chalyuu. Kan' cha' mnu'un sa yu'we tyi'a luwi nu nsu'wi ña'aan lo chalyuu bra kan'.
¹¹ Kwii Kulasiin Kixin' Tlyaa' naan kwii kulasiin tnun kan', cha' ngwa tlyaa' sa yu'we tyi'a nu ndi'yo nten. Ka'an 'a nten ngujwi chun' yi'o ne' tyi'a kan', cha' tlyaa' 'a tyi'a kan' bra kan'.

¹² Bra nu ngwa'a angajle nu nchka jakwa kuwi chkwan, kan' mnu'un nchga xaa tnun nu nsu'wi ni' kwan, sa yu'we ti ran ndyuwi' ran bra kan'; lo'o xaa kwichaa, lo'o xaa ko', lo'o xaa kwii kulasiin, sa yu'we xaa ndyuwi' bra kan'. Sa jlu'we tsan, sa jlu'we tla, ja yu'wi 'a xaa bra kan'.

¹³ Lo'o na'aän se'en ndukwi ska angajle jlu'we

ni' kwan, ña'an ti' la kwi'ya ngwaña'an ña'an angajle kan'. Ynaän cha' kwen 'a msi'ya:

—¡T'nan 'a wan bra nu kwa'a xnan angajle kan' kuwi chkwan 'in chun' ndi'in la ti chin'; t'nan 'a nchga nten nu ti nganun lo chalyuu xa nu kanen ran bra kan'! —ndukwin angajle kan'.

9

¹ Chun' ndi'in la ngwa'a angajle nu nchka ki'yu kuwi chkwan; bra ti na'aän mbi'ya ska nu kuxi lo chalyuu bra kan'. Ni siya wa ngwa yu ska nu nka ndloo ni' kwan nu ngwa s'ni, mdiyuu yu lyuu bra kan', sa ña'an ndiyuu ska kwii kulasiin. Wa mjwi ya' na'an 'in yu cha' slaa yu tu'wa tiyu ki'ñi se'en ndi'in nchga kune' xa'an bra kan'. ² Mslaa yu tu'wa tiyu kan', ka'an 'a sñii ndyo'o bra kan'; ña'an ti' ska horno tnun, ngwaña'an ndyo'o sñii kan' bra kan'. Ngwa tla ni siya ndi'ya kwan bra kan', ngwa tla lo kwichaa si'ya sñii nu ndyo'o tu'wa tiyu kan' bra kan'. ³ Laja sñii kan' ndyo'o tukwa ska ta kwityin' nu ka'an 'a, mbi'ya i' lyuu bra kan'. Nsu'wi chabiya' 'in i' ku'ni tlá i', ña'an ti' tlá se'een bra kan'. ⁴ Lo'o ja mjwi chabiya' 'in i' ku'ni ñu'un i' kixin' nga'á, lo'o ja ku'ni ñu'un i' yka. Ja ska nan nu yta nten ka ku'ni ñu'un i' 'in ran; ska ti chabiya' mjwi 'in i' cha' ta i' nu ti'í 'in nten nu ja ndukwa biya' 'in Ndiose chkan ne' bra kan', cha' kuxi 'a ne' kan'. ⁵ Lo'o ja mjwi chabiya' 'in i' kujwi i' 'in nten kan', ska ti cha' lye 'a ta i' nu ti'í 'in ne' sa ki'yu ko' ti; sa ña'an nu nchku se'en 'ñaan, ngwaña'an lye 'a ta kwityin' kan' nu ti'í 'in ne' bra kan'. ⁶ Sa ya' ki'yu ko' ti, tsaa naan nten ni ji ña'an ka 'in ne' cha' kaja ne', lo'o ja tyija lyo cha' kan' 'in ne' bra kan'; nchka

ti' ne' cha' kaja ne', lo'o ti ji 'a tiya bra cha' kaja ne' bra kan'.

⁷ Kwityin' kan' ni, wa lka ngwa su'we i' lo'o ta'a i' cha' xuun i' lo'o nten, ña'an ti' kwiyu nu wa lka nduun cha' tsaa kusuun. Ska sne' chkwan xaa ndukwa ke i', ña'an ti' sne' oro ngwaña'an ña'an; tloo i' ni, ña'an ti' tloo nten ngwaña'an ña'an tloo i' kan' bra kan'. ⁸ Ña'an ti' kichan' ke ska nu kuna'an, ngwaña'an ña'an kichan' ke i'; ña'an ti' li'ya kwichi, ngwaña'an ña'an li'ya i' bra kan'. ⁹ Lo'o wa nchkun' ña'an lo tiye i' lo'o ska lo chkwan. Lye 'a nnganen jlyu'we i' ndukwi i', sa ña'an nnganen kwiyu nu ndujwakii karreta nu nda'an kusuun. ¹⁰ Lo'o ndukwa jye'en i' sa ña'an ndukwa jye'en se'en; ti kwi' ti cha', ndukwa mtsu' lo jye'en i', cha' lo'o jye'en i' ta i' nu ti'í 'in nten chalyuu sa ya' ki'yu ko' ti bra kan'. ¹¹ Ndiya nu nka ndloo 'in kwityin' kan', kwi' nu ndukwa ndloo la ni' tiyu ki'ñi kan'; Abadón naan nu kan' cha' nu nchkwi' ne' judío, lo'o ngwaña'an Apolión naan nu kan' cha' nu nchkwi' ne' griego, nu nchka ti' chkwi' cha'tñan 'ñaan: ykwi' nu ngi'ni ñu'un chalyuu.

¹² Wa mdyii ska cha' kuxi nu ka lo chalyuu. Ti ji tyo'o tukwa tyukwa cha' kuxi nu ka nde loo la bra kan'.

¹³ Ngwa'a angajle nu nchka skwa kuwi chkwan bra kan'. Kan' ynaän ykwi' ska nten la se'en ndukwa msaa oro nu tnun, nu ndukwa tloo Ndiose. Ta'a jakwa nskan msaa kan' nnganen nchkwi' yu kan', ¹⁴ nchkwi' yu lo'o angajle nu nchka skwa nu nsu'wi kuwi chkwan ya' bra kan':

—Kulaa wan 'in ta'a jakwa angajle nu ndi'in nchkan' la tu'wa sa'an tnun, sa'an chku Eufrates

kan' bra kan' —ndukwin.

¹⁵ Ngwaña'an ngwa bra kan'. Xa wa mdo'o laa ta'a jakwa angajle kan', bra ti mdo'o ndyaa cha' kujwi 'in, ni siya ja ndiya sa jlu'we nten nu nsu'wi ña'aan chalyuu bra kan'. Wa lka nduun angajle kan' cha' kujwi 'in nten bra nu tiya bra, bra nu tiya ti kwi' tsan, bra nu tiya ti kwi' ko', bra nu tiya ti kwi' yijan cha' ku'ni Ni tñan kan' bra kan'. ¹⁶ Lo'o ngwaña'an, ynaän ni sa ña'an nkwa ta'a sndaru nu ndukwa chun' kwiyu, ta'a nda'an kusuun lo'o jakwa angajle kan'; kan' lka tukwa siyentu miyun sndaru kan' bra kan'.

¹⁷ Ti kwi' laja nchkwi' slaän, na'aän ta'a kwiyu kan', lo'o na'aän ti ka nu ndukwa chun' i' bra kan'. Ña'an ti' kii', cha' nga'á kutsi kuxi' kolo ran, ngwaña'an ña'an chkwan nu nchkun' ña'aan lo tiye ne' bra kan'. Ña'an ti' ke kwichi, ngwaña'an ña'an ke kwiyu kan' bra kan'. Kwi' tu tu'wa i' ndyo'o kii' lo'o sñii ngwa ti ña'an, lo'o sñii kutsi nu chen 'a ña'an tyi'i ndyo'o bra kan'. ¹⁸ Ja ndiya sa jlu'we nten chalyuu nu ngujwi si'ya ta'a snan kicha nu ndyo'o tu tu'wa kwiyu kan'; wa ndiya kicha nu mxnun kii' kan', wa ndiya kicha nu mxnun sñii kan', wa ndiya kicha nu mxnun sñii kutsi nu chen 'a ña'an tyi'i kan' bra kan'. ¹⁹ Nde tu tu'wa i', kwi' lo jye'en i', nde kwa ndyiji jwersa 'in i' cha' ku'ni i' cha' kuxi kan'; ka 'in i' ta i' nu ti'í 'in nten lo'o jye'en i', cha' ndukwa mtsu' lo jye'en i'; lo'o ke i' lo'o jye'en i', ña'an ti' ke kunan ngwaña'an lka ke i' bra kan'.

²⁰ Lo'o ti ngi'ni nten cha' kuxi, ti kwi' nten nu ja ngujwi lo'o kicha kan'; ja xlya ne' kulaa ya' ne' cha' kuxi nu ngi'ni ne' bra kan'. Ti ngi'ni tnun ne'

'in kwi'in kuxi lo'o nkwin jo'o nu ndya' lo'o oro, nu ndya' lo'o plata, nu ndya' lo'o chkwan kutsi, nu ndya' lo'o kee, nu ndya' lo'o yka bra kan'; ti ngi'ni tnun ne' 'in jo'o kwityin' nu ja nchka ña'an 'ñaan, kwi' jo'o ku'un nu ja nnan cha' nchkwian', kwi' jo'o nu ja nchka tya'an bra kan'. ²¹ Kwi' ngwaña'an, ja xlya ne' ku'ni tyii ne' cha' ndujwi ne' 'in ta'a nten ne', kwi' ja mdyii cha' ngi'ni ta'á ne' 'in ta'a nten ne', kwi' ja mdyii cha' ngi'ni ne' cha' chen ña'an lo'o xka nu kuna'an, kwi' ja mdyii cha' ngi'ni ne' kunan bra kan'.

10

Angajle 'in Ndiose nu ndi'ya kityi xuwe

¹ Chun' ndi'in la na'aän nduun xka angajle nu wa mdo'o se'en ndi'in Ndiose ni' kwan, mbi'ya lo chalyuu bra kan'; nan wa mxiin ska ko ña'an chun' bra kan'; nchga tñan nchka 'in angajle kan'. Ndukwi kunan taa ke, lo'o xaa 'a tloo ña'an ti' xaa kwichaa; kwi' ngwaña'an, tijyan kiya' lo'o tijyan ndan angajle kan', lye 'a ndyu'wi xaa sa ña'an lka bra nu ndyituun kii'. ² Ya' angajle kan' ndukwa ska kityi xuwe nu wa ngalaa. Lo'o kiya' la'a se'en kwin mduun lo tyi'a tujo'o, kiya' la'a se'en ka mduun lo yuu wtyi bra kan'. ³ Lo'o kwen 'a msi'ya angajle kan', ña'an ti' nsi'ya kwichi bra kan'; xa wa msi'ya angajle kan', lye 'a nganen ti'yu bra kan'. Nganen nda tyi'i ta'a kati ti'yu nu nsu'wi chalyuu bra kan'. ⁴ Xa wa mdyii ynen ti'yu kan', cha' wa kwa'aän tiän cha' nu ykwi' ti'yu kan', ti kwi' bra kan' ynaän ykwi' ska nu ndukwa se'en ndi'in Ndiose, kan' nu nchkwi' lo'oũn bra kan':

—Su'waa kutsii' cha' nu wa ykwi' ta'a kati ti'yu kwa —ndukwin Ni 'ñaän—. Ja kwa'aan cha' kwa lo kityi.

⁵ Kwi' ña'an bra mskwen kwan angajle kan' ya' la'a se'en kwin, ti kwi' angajle nu na'aän nduun lo tyi'a tujo'o, nu nduun lo yuu wtyi bra kan'. ⁶ Ykwi' angajle kan' lo'oün bra kan':

—Chabiya' 'in Ndiose nu ja tsaa tii 'a cha' 'in chkwiin' cha' re —ndukwin angajle kan'—. Ti kwi' Ndiose lka nu ngwiñan nchga nan nu nsu'wi ni' kwan, ti kwi' Ni ngwiñan Ni nchga nan nu nsu'wi lo chalyuu, ti kwi' Ni ngwiñan Ni nchga nan nu nsu'wi lo tyi'a tujo'o. Ja chan lye tyaan Ni xiya' cha' ku'ni biya' Ni 'in nten chalyuu bra kan'. ⁷ Bra nu tyisnan kwa'a angajle nu nchka kati kuwi chkwan, bra ti tyisnan ku'ni Ndiose nchga tñan nu wa ytsa' Ni 'in ayman kula nu ykwi' cha' 'in Ni lo'o nten nu ngwa s'ni bra kan'. Nu ngwa s'ni xkwi' yu'wi nchkun' cha' kan', lo'o ni, kwen 'a kanen cha' kan'.

⁸ Xka tu'wa nganen nchkwi' nu ndukwa se'en ndi'in Ndiose kan', kwi' nu nchkwi' lo'oün xiya' bra kan':

—Yaa xñii kityi xuwe nu wa ngalaa nu ndukwa ya' angajle nu nduun tujo'o nu nduun chalyuu kan' bra kan'.

⁹ Kan' cha' yi'aän se'en nduun angajle kan', niin 'in cha' ta kityi xuwe kan' 'ñaän bra kan'.

—Yaa lo'oo 'in kityi re —ndukwin—. Chkwii' jii lo kityi re, cha' ka biya' su'we tii' cha' nchkwi' ran bra kan', ña'an ti' si wa ykuu 'in ran; nu'win ka xi'in tii', ni siya su'we 'a ka tiyee bra nu ña'aan 'in ran ti kulo bra kan'.

¹⁰ Kwi' msñiñ kityi xuwe nu ndukwa ya' angajle kan', ykwiñ' lo kityi kan' bra kan'. Lo'o xa nu na'aän 'in ran, su'we 'a ngwa tiyeëñ bra kan', sa ña'an lka xa nu kuan kwiña' kwitun cha' xi 'a ran; chun' ndi'in la, xa wa ngwa biya' tiän' sa ña'an cha' ndukwa kwa, xi'in 'a ngwa tiyeëñ bra kan'. ¹¹ Lo'o ykwi' angajle lo'oñ xiya':

—Ti ndi'in cha' chkwii' cha' re lo'o nten chalyuu xiya', nchga cha' nu nchka ti' Ndiose chkwii' cha' 'in nchga lo nten chalyuu, ni siya cha' 'in nten nu nka ndloo, ni siya cha' 'in nten tyukwi ña'aan chalyuu la se'en ndi'in nten; ni siya cha' 'in nten nu nchkwi' nchga lo cha' nu nchkwi' nten chalyuu, nu'win ndi'in cha' chkwii' lo'o ne' kwa bra kan'.

11

Tukwa nten nu nduun lo chalyuu cha' chkwii' cha' 'in Ndiose

¹ Chun' ndi'in la mda Ndiose ska yka kulaa nu ñi 'a 'ñaän, cha' su'wa biyaän' lo'o ran. Ykwi' Ni lo'oñ bra kan':

—Su'waa biyaa' lyaa ni' lyaa nu su'we 'a ña'an 'in Ndiose; kwi' ngwaña'an, su'waa biyaa' lo msaa se'en ndukwa lomstan nu nxya nten cha' 'ñaän bra kan'. Lkwaa lyaa ni sa ña'an kwa nten nu ndi'in nde kwa nu chañi cha' ngi'ni tnun 'ñaän nu lkaän Ndiose 'in ne' bra kan'. ² Lo'o ja su'wa biyaa' nde chun' laa tnun kan', cha' lka ran cha' 'in xka ta nten nu ja nnan cha' 'ñaän, cha' na' lkaän Ndiose siya' ti bra kan'. Chen 'a ña'an ngi'ni ne' kan' bra nu ndi'in ne' kichen tnun nu ndi'in cha' 'ñaän bra kan'. Tu'wa ndukwa tukwa ko' tyi'in ne' kan' la kwa bra kan', ³ lo'o su'waän tukwa nten ndi'yan

lo chalyuu nu chkwi' nchga cha' nu nka tiyeën chkwiin' lo'o nten bra kan'. Ta'a tyukwaa ne' kan' tyituun ne' jlu'we kichen kan' bra kan' —ndukwin Ni 'ñaän—, bra nu ta'a tii tyukwa siyentu nsu'wi snan yla tsan tyuun ne' kan' bra kan'. Tyukwi tyempu kan' ku' ne' te' ngata, cha' tnun 'a cha' nu chkwi' ne' lo'o nten, sa ña'an nu ku'niin' nde loo la bra kan'.

⁴ Nu nduun ta'a tyukwaa ne' kan' lo chalyuu ni, nduun ne' chabiya' 'in Ndiose nu nka ndloo tyukwi ña'aan chalyuu; Ndiose msu'wa 'in ne' kan', cha' chkwi' ne' nchga cha' nu nka tiye Ni cha' chkwi' Ni lo'o nten bra kan'. Ka ne' kan' ña'an ti' tukwa yka olivo, kwi' ngwaña'an ka ne' ña'an ti' tukwa kandlyeru bra kan'. (Su'we 'a sete nu nsu'wi mta olivo, cha' skin ni' kandlyeru.)
⁵ Bra nu nchka ti' nten chalyuu ku'ni cha' kuxi lo'o tyukwaa ne' kan', ndse ti kalu kii' tu'wa ne', kwi' ti'í 'a xuwen' 'in ne' kuxi kan'; tyii ne' kuxi ku'ni ñu'un ran 'in ne' bra kan'. Ngwaña'an kaja nchga nten nu ku'ni cha' kuxi lo'o ne' kan' bra kan'.
⁶ Wa nsu'wi chabiya' 'in ne' nu nduun kan', cha' ja ta ne' chabiya' ki'ya tyoo tyukwi tyempu nu chkwi' ne' cha' 'in Ndiose lo'o nten bra kan'; kwi' ngwaña'an, nsu'wi chabiya' 'in ne' cha' ku'ni ñu'un ne' nchga se'en ndyukwa tyi'a cha' chka ran tnen; kwi' ngwaña'an, ka 'in ne' ta ne' nchga lo kicha nu tyijan' 'in nten chalyuu, ña'an bra nu nchka ti' ne' cha' ka ti'í nten bra kan'.
⁷ Bra nu tyii tñan nu ku'ni tyukwaa ne' lo chalyuu, bra ti tyisnan 'ni xa'an nu nsu'wi tiyu ki'ñi kan', xuun i' lo'o ta'a tyukwaa nten nu nduun kan' bra kan'; lo'o tyijin lyo i' 'in ne' kan', kwi' kujwi i' 'in ne'

bra kan'. ⁸ Kanun tyukwaa jyo'o kan' se'en nsu ne' ngujwi ne' tu'wa lo kiya' kichen tnun kan', ti kwi' kichen se'en mstyá nten 'in X'naan lo wsi bra kan'. Xa'an 'a ne' kichen kan', kan' cha' nsu'wi ska cha' nu nchkwi' nten cha' 'in ne' kwa, cha' sa ña'an ngwa ne' kichen Sodoma nu ngwa s'ni, kwi' sa ña'an ngwa ne' kichen Egipto nu ngwa s'ni, kwi' ngwaña'an lka ne' kichen tnun kan' ni. ⁹ Chun' ndi'in la ndijyan nten tyukwi ña'aan chalyuu la se'en nsu jyo'o kan'. Tyukwi snan tsan jlu'we ndijyan nchga lo nten chalyuu, ni siya nten nu ndyo'o nchga kichen tyi ne', ni siya nten nu nchkwi' nchga lo cha' nu nchkwi' nten chalyuu; ndijyan na'an ne' 'in ayman kan' se'en nsu ne'. Lo'o ja ta ne' chabiya' katsi' ayman kan' bra kan'. ¹⁰ Ndiya 'a ti' nten chalyuu cha' wa ngujwi ta'a tyukwaa nten nu mduun kan', kan' cha' ku'ni ne' ta'a bra kan'. Ta'a ti ta ne' xu'we tsaá se'en ndi'in ta'a ne', cha' ndiya 'a ti' ne' bra kan'. Ka'an 'a nu ti'í ndijin nten chalyuu chun' nu ta'a tyukwaa jyo'o kan', ndukwin ne' bra kan'. ¹¹ Xa wa mda'a snan tsan jlu'we kan', xiya' y'ni Ndióse cha' ngala tyi'i ni' kasiya 'in ta'a tyukwaa jyo'o kan'; xiya' ndyaa tukwi ne' bra kan'. Ytsen 'a nchga nten chalyuu nu wa na'an sa ña'an ngwa 'in ne' kan', cha' wa ndyu'u ne' xiya' bra kan'. ¹² Kan' ynan ta'a tyukwaa ne' kan' mdo'o tyi'i ska nu msi'ya 'in ne' la se'en ndi'in Ndióse nde ni' kwan bra kan':

—Xkwen lya wan nde ni' kwan re —ndukwin Ni.

Kwi' ña'an bra nu na'an nten nu nxuun lo'o 'in ne' 'in ne' kan', kan' mdo'o ne' ndyaa ne' nde ni' kwan; laja koo ti ndyaa ne' bra kan'. ¹³ Ti kwi' bra kan' lye 'a mñan; se'en ngwa tii bariyu kichen nu

ngwa xkan', ña'aan ska bariyu mdyii ngutin bra kan'. Kati mi nten ngujwi cha' nu mñan bra kan'. Lye 'a ytsen xka ta nten nu nganun bra kan', ytsen 'a ne' 'in Ndiose nu ndi'in ni' kwan, cha' nchka 'in Ni ku'ni Ni cha' tnun 'a nu ngwaña'an; lo'o nduwe 'a ti' ne' cha' y'ni Ni ngwaña'an bra kan'.

¹⁴ Wa mdyii tukwa ta cha' kuxi yan lo chalyuu, lo'o ni, wa ndijyan cha' ka xka cha' kuxi lo chalyuu.

Xka ya' ti nganen kuwi chkwan

¹⁵ Wa lka kati ya' ynen ngwa'a angajle kuwi chkwan. Kwi' tyun 'a nu nganen nchkwi' nde ni' kwan bra kan', kwi' nu nchkwi' cha' re:

Sa bra ni nganun tsaa cha' 'in nu nka X'naan, kwi' ngwaña'an cha' 'in Krixtu, cha' ka Ni ndloo tyukwi ña'aan chalyuu, ndukwin Ni kan'.

Lo'o ni, ja tsaa tii 'a cha' kulo Ni tñan lo chalyuu bra kan'.

¹⁶ Kwi' ngwaña'an, y'ni tnun yu kula kan' 'in Ndiose, kala ndukwa jakwa yu kula nu ndukwa lo yka xlya se'en ndukwa Ndiose; mdyisti ne' nde tloo ne' lyuu cha' ku'ni tnun ne' 'in Ni bra kan'.

¹⁷ Nde ña'an nchkwi' yu kula kan' bra kan':

Ndiose X'nan ba, ndukwin ne', wa nchka 'iin ku'nii nchga tñan.

Nu'win lu'uu ni, ti kwi' ti lu'uu nu ngwa ti kulo, kwi' ngwaña'an ti lu'uu la nde loo la. Ja siya' tsaa tii cha' nu lu'uu.

Tya ba xu'we 'iin cha' wa mdyisnan ngi'nii ka'an 'a tñan tnun lo chalyuu re, kwi' nduwe 'a ti' ba cha' nu'win mdyisnan nkaa ndloo.

¹⁸ Lye 'a msin' ti' xka ta nten nu ja nnan cha' nchkwii', cha' wa tiya ti bra cha' taa nu'win

nu ti'í 'in ne' kan', cha' ku'nii biyaa' 'in nchga ayman.

Kwi' ña'an bra ta nu'win xu'we 'in nten nu ngi'ni tñan 'iin, cha' nu'win nguloo tñan 'in ne' cha' chkwi' ne' cha' 'iin lo chalyuu;

kwi' ngwaña'an ta nu'win xu'we 'in nten nu kunan cha' nchkwii', ni siya nten kune', ni siya nten kula.

Wa ndiya bra cha' ku'nii ñu'uun 'in nten nu wa y'ni ñu'un 'in nten chalyuu, ndukwin ne'.

¹⁹ Lo'o na'aän se'en ndukwa laa tnun 'in Ndiose nde ni' kwan, na'aän la ni' lyaa se'en ndukwa tña' kti, se'en ndukwa Ndiose la se'en ndi'in nten 'in Ni nu ngwa ti s'ni. Bra kan' lye 'a nganen lo chalyuu, lye 'a ndyuwi, kwi' lye 'a nganen ti'yu; kwi' lye mñan, lo'o ngwaña'an tlyaa 'a tyoo kee ngwi'ya bra kan'.

12

Tlá 'a kunan tnun 'in ska nu kuna'an

¹ Chun' ndi'in la ndyo'o tukwa ska biya' nde ni' kwan, nu nda Ndiose cha' kitsa' Ni 'ñaan, sa ña'an ka ska cha' lo chalyuu nde loo la; biya' kan' lka ska nu kuna'an nu lku' te' nu xaa 'a. Sa ña'an nu luwi 'a xaa kwan, kwi' ngwaña'an ña'an te' lku' nu kuna'an kan'. Lo'o mduun nu kuna'an kan' chun' ko' bra kan'. Tii tyukwa kwii kulasiin ndukwa ke nu kuna'an kan'; ña'an ti' ska sne', ngwaña'an ndukwa ran bra kan'. ² Wa ndi'in cha' tyi'in sñi' nu kuna'an kan', lo'o ti'í 'a 'in, msi'ya 'a cha' wa ndla ti kala sñi'. ³ Sa bra ti ndyo'o tukwa xka biya' ni' kwan bra kan'; ska kunan nga'a nu tnun 'a lka i', lo'o ndiya kati ke i'. Kwi' ngwaña'an, ndukwa ska sne' oro ta'a kati ke i' kan', lo'o ndiya

tii yka ke i' bra kan'. ⁴ Mji'in jye'en i' 'in kwii kulasiin nu ndukwi ni' kwan bra kan'; mslu i' ña'aan ska yu'we nchga kwii kulasiin kan', ngalu ran lo chalyuu bra kan'. Kwi' mdyituun kunan kan' tloo nu kuna'an nu wa kala ti sñi' kan'; bra nu wa ngala kuwi', bra ti ku kunan 'in kuwi' kan', nka tiye i' bra kan'. ⁵ Ngula ska kuwi' ki'yu 'in nu kuna'an kan' bra kan'. Wa mdiyan yu lo chalyuu, cha' ñi 'a kulo yu tñan 'in nchga nten chalyuu bra kan'. Lo'o bra ti ngwi'ya Ndiose 'in sñi' nu kuna'an kan', ndyaa lo'o Ni 'in yu la se'en tnun se'en nka Ndiose ndloo bra kan'. ⁶ Lo'o msnan nu kuna'an ndyaa ni' kixin' se'en tyi'in ska ti bra kan'; wa lka y'ni xu'we Ndiose ska se'en tyi'in nu kuna'an kan', se'en ña'ansiin Ni 'in, la kwa kanun nu kuna'an kan' tii tyukwa siyentu nsu'wi snan yla tsan bra kan'.

⁷ Chun' ndi'in la mdyisnan cha' kusuun la se'en nka Ndiose ndloo bra kan'. Mduun Kee nu nka x'nan angajle 'in Ndiose, mduun lo'o angajle nu lka sndaru 'in; kwi' ngwaña'an, mduun kunan tnun lo'o sndaru 'in i' bra kan'. Lye 'a msuun ta'a angajle bra kan'. ⁸ Lo'o wa mdijin lyo Kee 'in kunan kan', kan' cha' ja ngwa 'in i' kanun i' se'en ndi'in Ndiose lo'o angajle 'in Ni bra kan'; ⁹ wa ngulo Ni 'in angajle nu mduun cha' 'in kunan kan' bra kan'. S'ni nda'an kunan kan' lo chalyuu re, ti kwi' kune' xa'an lka nu kunan kan'; kwi' nu naan Satanás. Xkwi' nan nñi lyo'o yu 'in nten tyukwi ña'aan chalyuu bra kan'. Nan wa ngulo Ndiose 'in kunan kan' lo'o sndaru 'in i' nu ngwa s'ni, mdiyan i' lo chalyuu re bra kan'.

¹⁰ Chun' ndi'in la kwen 'a ynen ykwi' ska nten

nde ni' kwan:

—La ni ka ña'aan sa ña'an ndlaa Ndiose 'in nten chalyuu ya' kune' xa'an —ndukwin nu ykwi' kan'—. Ngula 'a tñan ngi'ni Ni lo chalyuu, kan' cha' nka Ni ndloo la ni, lo'o ngwaña'an wa ndiya bra cha' ka Krixtu ndloo ña'aan chalyuu bra kan'. Nu ngwa s'ni la mduun kune' xa'an tloo Ndiose, cha' tsan lo'o tla xtya yu ki'ya chun' nten ta'a msñian cha' 'in Jesús bra kan'; lo'o ni, wa ngulo Ni 'in kune' xa'an se'en ndi'in Ni bra kan'. ¹¹ Ta'a msñian cha' 'in Jesús ni, wa mdijin lyo ne' 'in kune' xa'an kan', chun' ngujwi Jesús nu lka ña'an ti' slya' kan' bra kan'. Lo'o ni, ja ntsen ne' kan' chkwi' ne' cha' su'we 'in Jesús lo'o nchga nten; xlyaa ne' chkwi' ne' cha' kan', ni siya kujwi nten 'in ne' chun' msin' 'a ti' nten kan' 'in Jesús bra kan'. ¹² Kan' cha' ka su'we 'a ka tiye wan ni, 'wan nu ndi'in se'en nka Ndiose ndloo; lo'o t'nan 'a wan, 'wan nu ndi'in wan lo chalyuu re, 'wan nu ndi'in wan lo tujo'o bra kan'. Wa mbi'ya kune' xa'an se'en ndi'in wan, lo'o ni, msin' 'a ti' yu nda'an yu, cha' wa jlyo ti' yu cha' chin' ti tsan ti kanun yu cha' ka ti'í ti' yu 'in nten chalyuu —ndukwin nu ykwi' ni' kwan kan' bra kan'.

¹³ Xa wa ngwa biya' ti' kunan tnun kan', cha' wa ngulo Ndiose 'in i' ndijyan i' lo chalyuu, kan' mdo'o ña'an i' 'in nu kuna'an nu nsu'wi sñi' ki'yu kan' bra kan', cha' lye la ka ti'í ti' i' 'in nu kuna'an kan', nka tiye i' bra kan'. ¹⁴ Kwi' ña'an bra kan' mstyaa Ndiose jlyu'we nu kuna'an kan', ña'an ti' jlyu'we ska kwi'ya tnun, cha' ka 'in lyukwi kwan tsaa se'en kanun su'we la ni' kixin', se'en nu ja nda'an kunan kan' bra kan'. La kwa ña'ansiin Ni 'in nu kuna'an kan', sa ya' ta'a snan yijan jlu'we

bra kan'. ¹⁵ Lo'o nguun kunan kan' tyi'a tu'wa i' ndyaa chun' nu kuna'an kan'; ña'an ti' ska sa'an chku tlyaa, ngwaña'an ngalu tyi'a tu'wa i' cha' xu'wa ji i' 'in nu kuna'an kan', nka tiye i' bra kan'. ¹⁶ Lo'o yuu wtyi ni, msu'wa ya' ran 'in nu kuna'an kan', kan' cha' ngalaa ti'in yuu, mdyii tyi'a tu'wa kunan kan', yi'o yuu bra kan'. ¹⁷ Kan' cha' msin' 'a ti' kunan 'in nu kuna'an kan' bra kan', ndyaa naan i' cha' kusuun lo'o nchga nten nu tyi'in cha' 'in lo'o nu kuna'an kan' chun' ndi'in la bra kan'; mdsuun i' lo'o nchga nten nu nganan tñan nu ngulo Ndiose 'ñaan, kwi' nu ja ntsen chkwi' sa ña'an nu chañi lka cha' 'in Jesús lo'o nten bra kan'.

13

Tukwa 'ni xa'an nu chen 'a ña'an

¹ Mdo'oŭn ndyaa tuñ tu'wa tujo'o bra kan'. Na'aän nde tu'wa tyi'a cha' ndijyan ndo'o tukwa ska 'ni nu chen 'a ña'an; ndukwa tii yka ke i', kwi' nsu'wi kati ke i' bra kan'. Lo ta'a yka ke i' kan' ndukwa sne' nu xaa 'a, cha' lka i' ndloo lo chalyuu re. Lo ta'a kati ke i' ndukwa nin kune' xa'an, kwi' nin nu nchkwi' cha' ti'í 'in Ndiose. ² Ña'an ti' kwichi ngatsiin, ngwaña'an ña'an i', mske' tiän'; tlá 'a kiya' i', tukwin 'a stan' kiya' i' ña'an ti' stan' kiya' oso. Lo'o tu'wa i', ña'an ti' tu'wa kwichi la sa'a, ngwaña'an tu'wa i' bra kan'. Mda kunan kan' tñan ndloo 'in 'ni chen ña'an kan', cha' ka i' ndloo 'in nten chalyuu, sa ña'an lka ykwi' ndloo. Lo'o mda kunan chabiya' ku'ni 'ni kan' tñan, cha' ka i' ndloo la se'en nu nchka ti' i' bra kan'. ³ Wa nganun ska biya' lo ska ke i' se'en mjwi cha i' ska ya'; wa kaja ti' i' nu ngwa bra kan', mske' tiän', lo'o wa nchkaa

se'en nu lye 'a ti'í i' bra kan'. Nduwe 'a ti' nten chalyuu ña'an 'in i'; ndyaa ña'an ti' ne' 'in i', cha' xiya' nchkaa se'en nu lye 'a ti'í i' bra kan'. ⁴ Ngi'ni tnun nchga nten 'in kunan kan' bra kan', cha' wa mda i' chabiya' ka tnun 'ni chen ña'an kan'; kwi' ngwaña'an, ngi'ni tnun ne' 'in ti kwi' 'ni chen ña'an kan'. Nchkwi' ne' lo'o ta'a ne' bra kan':

—Ja tukwin ndi'in chalyuu nu su'wa lo'o 'ni kwa. Ja ka 'in nten xuun lo'o i' —ndukwin ne'.

⁵ Wa mjwi chabiya' 'in 'ni chen ña'an kan', cha' chkwi' ya ña'an ti cha', ni siya lye 'a ku'ni siye' i', ni siya kuxi 'a chkwi' i' cha' 'in Ndiose. Tu'wa ndukwa tukwa ko' talo chabiya' 'in i' cha' ka i' ndloo lo chalyuu bra kan'. ⁶ Kwi' ngwaña'an y'ni 'ni chen ña'an kan', mdyisnan msi'ya lo'o i' 'in Ndiose bra kan'. Ykwi' i' cha' kuxi 'in nchga tñan nu ngi'ni Ni, lo'o nchkwi' kuxi i' 'in se'en tlyu nde ni' kwan se'en ndi'in Ni, kwi' kuxi 'a nchkwi' i' 'in nchga nten 'in Ndiose nde ni' kwan bra kan'. ⁷ Ti kwi' ti cha', wa mjwi chabiya' 'in i' cha' xuun i' lo'o nten chalyuu nu ndi'in cha' 'in lo'o Ndiose, cha' tyijin lyo i' 'in ne' kan' bra kan'. Kwi' ngwaña'an, wa mjwi chabiya' 'in i' cha' ka i' ndloo tyukwi ña'aan chalyuu la se'en ndi'in nten, ni siya nchga lo nten chalyuu nu ndyo'o nchga kichen tyi ne', nu nchkwi' nchga lo cha' nu nchkwi' nten chalyuu bra kan'. ⁸ Lo'o nchga nten tyukwi ña'aan chalyuu y'ni tnun ne' 'in 'ni kan' bra kan', nchga nten nu ja ndukwa nin lo kityi 'in Ndiose. Nu ngwa ti kulo, bra nu ti ji kwiñan Ni chalyuu, ti bra kan' ngwa'an Ni nin nten nu ja tsaa tii 'a chalyuu 'in. Lo'o wa nganun kityi kan' cha' 'in nu lka ña'an ti' slya' kan' nu wa yjwi nten 'in ska ya' nu ngwa s'ni bra kan'.

⁹ Kan' cha' kunan su'we wan ni, si xlyaa wan kunan wan chin'. ¹⁰ Bra nu ndi'in cha' tsa'a lo'o ne' 'in ska wan ni' ña'an chkwan, ngwaña'an ka sikwa. Ja kutsen wan bra kan'. Bra nu ndi'in cha' kujwi nten 'in ska wan, ni siya lo'o xtyi, ngwaña'an ka sikwa. Ja kutsen wan bra kan'. Ndi'in cha' taloan nchga cha' kuxi; ndi'in cha' nchga tsan tsa'a ña'an tian' 'in Ndiose, si ndi'in cha' 'ñaan lo'o Ni lo chalyuu re bra kan'.

¹¹ Chun' ndi'in la na'aän xka 'ni chen ña'an nu mdo'o ni' yuu ndijyan lo chalyuu bra kan'. Ndukwa tukwa yka ke i'; ña'an ti' yka ke slya' kune', ngwaña'an ña'an yka ke i'. Nchkwi' i' sa ña'an nu nchkwi' kunan tnun kan' bra kan'. ¹² Ti kwi' sa ña'an nu ndlo 'ni chen ña'an tñan 'in nten, kwi' 'ni nu yan kulo ndukwa la, ngwaña'an nchka 'in xka 'ni re kulo i' tñan 'in nten; cha' jwersa ndatsaa i' 'in nchga nten chalyuu cha' ku'ni tnun 'in 'ni nu yan lo chalyuu ti kulo, kwi' nu nchkaa se'en ti'í 'a mjwi cha ke i' bra kan'. ¹³ Lo'o xka 'ni chen ña'an kan' ni, lo'o i' ngi'ni i' ka'an cha' tnun; ngi'ni i' cha' ngalu kii' nu nsu'wi ni' kwan nde lo chalyuu, cha' ña'an kwi'ya nchga nten 'in ran bra kan'. ¹⁴ Kwi' ngwaña'an, mñi lyo'o i' 'in nchga nten tyukwi ña'aan chalyuu lo'o cha' tnun nu ngi'ni i' bra nu ndi'in i' lo'o 'ni nu yan ti kulo bra kan'. Kwi' nchkwi' i' lo'o nchga nten chalyuu cha' kwiñan ne' ska nkwin nu tyuun tsa'a, cha' ku'ni tnun ne' 'in nkwin kan' bra kan'; kan' ka ska nkwin 'in 'ni nu yan ti kulo, ti kwi' 'ni nu wa nchkaa se'en ti'í 'a mjwi cha ke i' lo'o xtyi bra kan'. ¹⁵ Lo'o mjwi chabiya' 'in xka 'ni kan', cha' su'wa i' kasiya tiye nkwin 'ni nu yan ti kulo kan'; kan'

cha' ngwa 'in nkwin kan' chkwi' lo'o nten bra kan', ngwa yjwi i' 'in nchga nten nu ja xlya ku'ni tnun 'in ran bra kan'. ¹⁶ Kwi' ngulo i' tñan 'in nchga nten cha' tyukwa biya' 'in i' ya' la'a se'en kwın 'in ne', kwi' tyukwa biya' 'in i' chkan ne'; ni siya nten nu tnun nchka, ni siya nten kwaña'an ti, ni siya kuliya' ne', ni siya ti'i ne', ni siya msu nu wa msi'i nten 'in, ni siya msu nu ndi'in su'we ti, tyukwa biya' 'in i' ya' nchga nten o ta chkan ne', cha' 'in kune' xa'an bra kan'. ¹⁷ Lo'o ja tukwin nsu'wi chabiya' xi'i yu'wa, ta kujwi' yu'wa, si ja lo'o biya' 'in i' ndukwa ya' ne', o ta chkan ne' bra kan'. Lo'o biya' kan', nin 'ni nu chen ña'an kan' lka ran, cha' número nu ka 'in nin i' lka biya' kan'. ¹⁸ Xñi wan kwenta ni ña'an cha' nchka re sikwa. Si ka biya' su'we tian', tyija lyo cha' 'ñaan sa ña'an ndyo'o cha' 'in número 'in 'ni kan'; número 'in i' ni, sa ña'an lka nin nten, ngwaña'an lka ran. Lo'o nde lka número kan': skwa siyentu nsu'wi snan yla ndukwa skwa bra kan'.

14

Ska siyentu nsu'wi tu'wa ndukwa jakwa mi nten nu ngwa luwi tiye

¹ Chun' ndi'in la na'aän xiya' la kwa, se'en nduun nu lka ña'an ti' slya' kan' lo ki'ya Sión; su'wa nduun Ni lo'o ska siyentu nsu'wi tu'wa ndukwa jakwa mi nten. Chkan nten kan', kan' ndukwa nin nu nka ña'an ti' slya' kan', kwi' ndukwa nin Ndiose Sti Ni bra kan'. ² Kwen 'a ynen nde se'en ndi'in Ndiose; sa ña'an nnen bra nu nduun tyi'a tu'wa kee, se'en kwan 'a ngalu tyi'a, sa ña'an nnen bra nu lye 'a nganen ti'yu, ngwaña'an nganen, mske'

tiän'. Kwi' nde kwa nduun tyun nten nu su'we 'a ndla snen tnun nu naan arpa, mske' tiän'. ³ Nde loo yka xlya tnun se'en ndukwa Ndiose, kwi' se'en nduun jakwa 'ni kti kan', kwi' se'en nduun yu kula kan', la kwa nduun nten nu ngala snen kan' bra kan'. Ska ta ti nten ka'an nu ndi'in nde kwa, kan' nu ngala tu'wa ska kantu nu kwi; ja ngwa 'in xka ta nten chalyuu ku'ni xa'an kantu kan', cha' ska kantu nu ja ya kunan nten chalyuu lka ran. Ska ta ti nu siyentu nsu'wi tu'wa ndukwa jakwa mi nten nu wa ngulaa Ni nde lo chalyuu, kan' lka nu ngwa 'in kula tu'wa kantu kan' bra kan'. ⁴ Nten nu siya' ti ngwa luwi lka nten ka'an kan'. Ja mdi'in cha' 'in ne' kan' lo'o xka nu kuna'an bra nu mdi'in ne' lo chalyuu, ja la y'ni ne' kan' cha' kuxi; lo'o ni, nda'an ne' lo'o nu lka ña'an ti' slya' kan' la se'en nda'an Ni. Wa ngulaa Ni 'in ne' kan', cha' lka ne' ti kwi' nten nu ndiya la ti' Ndiose ti bra nu mdyisnan cha' 'in nu lka ña'an ti' slya' kan'. Ti kulo ngulo suwi Ni 'in ne' kan', cha' ku'ni ne' tñan 'in Ni bra kan'. ⁵ Lo'o ja ndyo'o 'a cha' kwiñi tu'wa ne', cha' ja ndi'in cha' kuxi 'in ne' kan' siya' ti bra kan'.

Snan angajle nu nchkwi' cha' tnun nu ndlo Ndiose 'in

⁶ Chun' ndi'in la na'aän ndyaa xka angajle 'in Ndiose nu kwan 'a ndukwi ndyaa bra kan'; ndyaa lo'o 'in ska cha' su'we nu nchka ti' Ndiose chkwi' lo'o nchga nten chalyuu, ska cha' nu n'ni 'a cha' kunan nten. Nchga bra ja ndi'in cha' tsaa tii cha' kan'. La se'en ndi'in nchga nten tyukwi ña'aan chalyuu, nchga kichen tyi ne', kwi' nten nu nchkwi' nchga lo cha' nu nchkwi' nten chalyuu, la kwa ndyaa angajle kan', cha' chkwi' lo'o nchga

nten bra kan'. ⁷ Kwen ykwi' angajle kan' lo'o ne' bra kan':

—Kutsen wan 'in Ndiose, kuwe ti' wan cha' tnun 'a tñan ngi'ni Ni lo chalyuu —ndukwin angajle kan'—. Wa mdiya bra cha' ku'ni biya' Ni 'in nchga nten chalyuu. Kan' cha' ku'ni tnun wan 'in Ni ni, cha' wa ngwiñan Ni ni' kwan, wa ngwiñan Ni chalyuu, wa ngwiñan Ni tujo'o, kwi' ngwiñan Ni nchga se'en ndyukwa tyi'a —ndukwin angajle kan' bra kan'.

⁸ Xa wa ndyaa angajle kan', mdiyan xka angajle cha' chkwi' lo'o nten bra kan':

—Wa ngutin kichen —ndukwin xka angajle kan'—. Wa ngutin kichen tnun nu naan Babilonia, cha' nu y'ni ñu'un ne' kichen kan' 'in nchga nten chalyuu. Kuxi 'a tñan y'ni ne' kichen kan' bra kan', cha' nu y'ni tnun ne' 'in nkwin jo'o; lo'o ngwaña'an, ngwa'u ne' 'in xka ta nten cha' tya'an ti' ne' ku'ni ne' ti kwi' ti cha' kuxi se'en ndi'in jo'o kan' —ndukwin angajle nu nchka tukwa kan' bra kan'.

⁹ Bra ti mdiyan xka angajle nu nchka snan. Kwen ykwi' lo'o nten bra kan':

—Ta Ndiose nu ti'í 'in nchga nten nu ku'ni tnun 'in 'ni chen ña'an kan', ni siya 'in ykwi' i', ni siya 'in nkwin i' ngi'ni tnun ne' bra kan'. Kwi' ngwaña'an, ta Ndiose nu ti'í 'in nchga nten nu nsu'wi biya' 'in i' chkan ne' o ta ya' ne'; ¹⁰ ta Ndiose nu ti'í 'in ne' kan', cha' lye 'a msin' ti' Ni 'in ne' bra kan'. Skin ne' kan' lo ska kii' tnun nu mxtiyaa' lo'o yuu sufri tloo nu lka ña'an ti' slya' kan', kwi' tloo nchga angajle nu cha' 'in Ni bra kan'. ¹¹ Tyukwi tyempu nde loo ja tsa tii 'a tyituun sñii kii' se'en ndijin nten kan'

nu ti'í bra kan'. Lo'o ja kaja ña'an lyaa ne' kan' 'in Ndiose; nchga nten nu ngi'ni tnun 'in 'ni kan', ni siya nkwin i' ti ngi'ni tnun ne', ni siya nga'an biya' i' chkan ne' o ta ya' ne', ja lyaa ne' kan' 'in Ni bra kan'. ¹² Lo'o nan ni, taloan cha' kuxi kan' ska ti si ndi'in cha' 'ñaan lo'o Ndiose, ska ti si kunaan tñan nu kulo Ni 'ñaan, ska ti si xñi su'wean cha' 'in Jesús; kan' nu ka 'ñaan taloan cha' kuxi kan' bra kan'.

¹³ Chun' ndi'in la nde se'en ndi'in Ndiose ynen ykwi' ska nten lo'o'ün bra kan':

—Kwa'aan lyaa cha' re —ndukwin:— “Tyempu nde loo la su'we 'a ka tiye nten nu kaja chun' ngi'ni ne' tñan 'in Ndiose nu nka X'naan.” Lo'o ndiya ska cha' nu nchkwi' Tyi'i Ndiose lo'o wan bra kan'. Ndukwin Ni cha' la kan' xitña' nten kan' bra kan', cha' su'we 'a tñan nu y'ni ne' xa wa yan ne' lo chalyuu; ndiya ti' Ni tñan nu y'ni ne' kan', kan' cha' tyu'wi ti' Ni 'in ran —ndukwin Ni 'ñaan bra kan'.

Ku'ni Ndiose kwa lo chalyuu

¹⁴ Chun' ndi'in la na'aan se'en ndukwi ska koo ngaten. Chun' koo kan' ndukwa ska nu ña'an ti' nten; ndukwa ska sne' oro ke Ni, lo'o ya' Ni ndukwa ska xtyi cha bra kan'. ¹⁵ Kwi' mdo'o ska angajle ni' lyaa 'in Ndiose la ni' kwan, kwi' nu kwen msi'ya 'in Ni nu ndukwa chun' koo kan':

—Su'waa lyaa xtyi 'iin, xo' ti'iin kixin trigu, cha' mta kan' lka nten 'in Ndiose nu ndi'in lo chalyuu. Wa mdiya tsan nu ku'ni Ni kwa lo chalyuu, wa lka ndukwa cha' 'in Ni cha' ka cha' kan' bra kan'.

¹⁶ Bra ti mbi'ya nu ndukwa chun' koo kan' lo chalyuu bra kan', msu'wa Ni xtyi 'in Ni cha' si'yu Ni kixin trigu bra kan'; ngwaña'an ngwa y'ni Ni kwa lo chalyuu bra kan'.

¹⁷ Chun' ndi'in la na'aän xka angajle nu mdo'o ni' lyaa 'in Ndiose la ni' kwan. Lo'o angajle kan' ndukwa xtyi cha ya' bra kan'. ¹⁸ Kwi' ngwaña'an, mdo'o xka angajle nu ngi'ni tñan tu'wa msaa se'en nchkin lomstan, mdiyan bra kan'; kan' lka nu nka ndloo 'in kii' kan'. Lo'o kwen msi'ya angajle kan' 'in angajle nu ndukwa xtyi cha ya' bra kan':

—Su'waa lyaa xtyi 'iin, xi'yuu nchga si'yu chi kutun nu nsu'wi chalyuu kwenta stan', cha' nguwen 'a ran ni.

¹⁹ Kan' cha' mbi'ya angajle kan' bra kan', msu'wa xtyi lo chalyuu, msi'yu si'yu chi kutun kan' kwenta stan', nguun 'in ran ndyaa ni' ska pilya kee cha' lyo'o su'wa Ni 'in ran; kwi' ngwaña'an lye 'a ta Ndiose nu ti'í 'in nten chalyuu, cha' msin' 'a ti' Ni 'in ne' bra kan'. ²⁰ Tu'wa kichen ndukwa se'en ngata si'yu chi kutun kan', ti kwi' se'en ndyiji nten cha' nda ne' kichen nu ti'í 'in ne'. Lo'o tlyaa 'a tnen ngalu ndijyan lyuu bra kan'; sa kwa ya' kwan tu'wa kwiyu, sa kwa tlyaa tnen ngalu kan'. Snan siyentu kilómetro biya' tijyu' msnan tnen kan' ndyaa bra kan'.

15

Mdiyan lo'o angajle xa kati kicha nu ku'ni tyii chalyuu

¹ Chun' ndi'in la mdo'o tukwa xka biya' tnun nde ni' kwan bra kan'. Nduwe 'a tiän' bra nu na'aän 'in ran, cha' nduun kati angajle 'in Ndiose lo'o kati kicha nu kan xa wa tyii ti chalyuu bra kan'. Xa wa mdyii mdijin kicha kan' chalyuu, kwi' ña'an bra tyii cha' msin' ti' Ndiose bra kan'.

² Lo'o na'aän ska tiyu' nu luwi 'a ña'an ña'an ti' kunan, ngwaña'an luwi 'a lo tiyu' kan'; sa ña'an ndyituun ska kii' nchkin, ngwaña'an ña'an tiyu' kan', mske' tiän' bra kan'. Tu'wa tiyu' xaa kan' na'aän nduun nchga nten nu wa mdijin lyo 'in 'ni chen ña'an kan'. Ja mslyaa ne' ku'ni tnun ne' 'in nkwin 'ni kan', ti kwi' ti ja mslyaa ne' cha' tya'an biya' 'in i' chun' ya' ne', ni siya wa ngujwi ne' kan' cha' ja mslyaa ne' ku'ni ne' ngwaña'an. Biya' kan' lka número nu katsa' sa ña'an naan i' bra kan'. Nduun ne' kan' nde kwa, ngala ne' snen tnun nu naan arpa nu wa mda Ndiose 'in ne' bra kan'. ³ Ngala tu'wa ne' ska kantu nu su'wa ña'an nchkwi' lo'o kantu nu wa yla tu'wa ayman Moisés nu ngwa s'ni, ti kwi' Moisés nu y'ni tñan 'in Ndiose; lo'o nu lka ña'an ti' slya' kan', kwi' ngwaña'an ndla tu'wa Ni. Nde ndiya cha' nu nchkwi' kantu kan': Ndiose X'nan ba, nchga tñan nchka 'iin ngi'nii; tnun 'a tñan ngi'nii lo chalyuu, lo'o nduwe 'a ti' nchga nten chun' tñan kan'.

Nu'win ni, xkwi' cha' nu ñi ngi'nii lo'o nten chalyuu, chañi 'a nchga cha' nu nchkwii' lo'o nten.

Ska ti nu'win lka X'nan nten tyukwi ña'aan chalyuu.

⁴ ¿Lo'o ja ntsen ne' 'iin a?

¿Ta ja xlyaa ne' nchkwin ne' cha' tnun 'a tñan ngi'nii a?

Ska ti nu'win nu luwi 'a kasiya 'iin.

Wa na'an ne' nchga se'en ngi'ni biyaa' 'in nten cha' ñi 'a ndyo'o cha',

kan' cha' ndijyan nchga nten tyukwi ña'aan chalyuu se'en ndi'iin cha' ku'ni tnun ne' 'iin.

Mdyii kantu nu ngala tu'wa ne' bra kan'.

⁵ Chun' ndi'in la na'aän ni' lyaa tnun 'in Ndiose nu ndukwa laa nde ni' kwan bra kan'. Jlu'we la ni' lyaa kan' ndukwa ska na'an nu kti 'a, se'en msu'wa ne' kee kwaja' nu ndukwa lee 'in Ndiose lo; ti kwi' cha' nu wa ngwa'u Ndiose 'in nten nu ngwa ti kulo lka ran. ⁶ Mdo'o kati angajle kan' ni' lyaa, ndyaa lo'o ne' 'in ta'a kati kicha nu ka xa wa tyii ti chalyuu bra kan'. Xkwi' te' ngaten lku' angajle kan', te' nu xaa 'a; kwi' ngwaña'an, wa nchkan' tiye ne' lo'o sintya oro. ⁷ Lo'o bra kan' mdyituun ska 'ni kti kan', kwi' ndiya kati ka'nan oro ya' i'; lo'o kicha nu nsu'wi ni' ka'nan kan' ta Ndiose nu ti'í 'in nten chalyuu, cha' msin' 'a ti' Ni 'in ne', ti kwi' Ni nu ja tsaa tii 'a cha' 'in Ni. Mda i' ka'nan kan' 'in ta'a kati angajle kan' bra kan'. ⁸ Wa msa'an ni' lyaa nsu'wi sñii cha' ka biya' tian' cha' kti 'a cha' kan', cha' tnun 'a cha' nu nchka 'in Ndiose. Lo'o ja tukwin ngwa sten ni' lyaa kan' sa ña'an ya' tyii ta'a kati kicha nu ta kati angajle kan' ndijyan lo chalyuu.

16

Ka'nan se'en ndiya nu ti'í nu ta Ndiose 'in nten

¹ Chun' ndi'in la ynaän ykwi' ska nten ni' lyaa tnun kan', kwen ykwi' lo'o ta'a kati angajle 'in Ndiose kan':

—Yaa lya wan slu wan nan nu nsu'wi ni' ka'nan kan' lo chalyuu, ta'a kati ka'nan se'en nsu'wi kicha nu ta Ndiose 'in nten.

² Kan' cha' ndyaa angajle nu nchka kulo, ndyaa mslu nan nu nsu'wi ni' ka'nan lo chalyuu bra kan'. Kwi' ndukwa kitsu' tnun chun' nchga nten nu wa

ndi'ya biya' 'in 'ni chen ña'an kan', kwi' nu ngi'ni tnun 'in i' bra kan'. Lo'o ti'í 'a 'in ne' bra kan'.

³ Lo'o ndyaa angajle nu nchka tukwa, ndyaa mslu nan nu nsu'wi ni' ka'nán lo tyi'a tujo'o; mxa'an tyi'a ngwa tukun tyi'i ran ña'an ti' tnen ska jyo'o bra kan'. Ngujwi nchga nan lu'u nu nsu'wi lo tyi'a tujo'o bra kan'.

⁴ Lo'o ndyaa angajle nu nchka snan, ndyaa mslu nan nu nsu'wi ni' ka'nán nchga tu'wa chku, nchga se'en ndyukwa tyi'a tyukwi ña'aan chalyuu; mxa'an tyi'a ngwa tnen bra kan'. ⁵ Kwi' ña'an bra ynaän ykwi' angajle nu nka ndloo 'in tyi'a:

—Nu'win nu nkaa X'nan ba, ñi 'a tñan ngi'nii cha' ndaa nu ti'í 'in nten kuxi kan' —ndukwin 'in Ndiose—, cha' luwi 'a kasiya 'iin. Nan lu'uu ni, kwi' ngwaña'an lu'uu nu ngwa ti kulo. ⁶ Ti ndyu'wi tii' sa ña'an ngwa chalyuu nu ngwa s'ni, bra nu yjwi ne' 'in nten nu y'ni tñan 'iin; yjwi ne' 'in tyun nten nu ykwi' cha' 'iin lo'o nten chalyuu bra kan'. Lo'o ni, ti ngi'ni ne' ngwaña'an, kan' cha' ndaa nu ti'í 'in ne', cha' tyu'wi ti' ne' ayman nu wa yjwi ne' nu ngwa s'ni bra kan'.

⁷ Lo'o ynaän xka cha' nu nchkwi' ska nten nde se'en ndukwa msaa, se'en nchkin lomstan bra kan':

—Ndiose X'nan ba —ndukwin ne'—, nu'win ni, nchga tñan nchka 'iin —ndukwin yu—. Ñi 'a ngi'nii cha' ndaa nu ti'í 'in nten kan' ngwaña'an; chañi 'a nchkwi' cha' 'in nten kan', cha' kuxi 'a tñan ngi'ni ne' kan'.

⁸ Lo'o ndyaa angajle nu nchka jakwa, ndyaa mslu nan nu nsu'wi ni' ka'nán lo kwichaa; ngula 'a tikee' bra kan', cha' wa mda Ndiose chabiya'

cha' suwen' kwichaa ña'aan chun' nten bra kan'.
⁹ Tyun 'a nten nu ti'í, cha' ngula 'a tikee' loo kwichaa bra kan'. Lo'o mdyisnan ne', lye 'a msu'wa ne' ki'ya 'in Ndiose, cha' Ndiose lka nu ngulo tñan cha' mdiyan kicha kan' 'in ne' bra kan'; lo'o ja mslyaa ne' kulaa ya' ne' cha' kuxi nu ndi'in 'in ne' siya' ti, cha' ku'ni tnun ne' 'in Ndiose bra kan'.

¹⁰ Lo'o ndyaa angajle nu nchka ki'yu, ndyaa mslu nan nu nsu'wi ni' ka'nán lo yka xlya tnun se'en ndukwa 'ni chen ña'an kan' bra kan'; ngwa tla yta ña'aan se'en ndloo i' tñan bra kan'. Lye 'a mgii ti' nten chalyuu nu ti'í kan' sa ña'an ya' nchku li'ya ne' cha' ti'í 'a 'in ne' bra kan'. ¹¹ Lo'o ti nsu'wa la ne' ki'ya 'in Ndiose nu nka ndloo nde ni' kwan, cha' nda Ni nu ti'í kan' 'in ne', lo'o mda Ni kitsu' nu ndukwa chun' ne'; lo'o ja mslyaa ne' kulaa ya' ne' cha' kuxi nu ngi'ni ne' bra kan'.

¹² Lo'o ndyaa angajle nu nchka skwa, ndyaa mslu nan nu nsu'wi ni' ka'nán la tu'wa chku tnun nu naan Eufrates; xa wa mtyi sa'an chku kan', nganun ska tuwiin nu wa lka ngwa su'we cha' kan tyun nu nka ndloo cha' xuun ne' bra kan'. Tijyu' 'a tyo'o ne' kan' kan ne', nde se'en ndyo'o tukwa kwichaa tyo'o ne' kan' bra kan'.

¹³ Chun' ndi'in la na'aän mdo'o tukwa snan kune' xa'an; ña'an ti' kwityi', ngwaña'an ña'an kune' xa'an kan'. Wa mdo'o ran nde tu tu'wa kunan tnun kan', lo'o tu tu'wa 'ni chen ña'an kan', lo'o tu tu'wa nten nu nchkwi' cha' kwiñi cha' 'in Ndiose; la kwa mdo'o kwi'in kuxi kan' ndijyan bra kan'. ¹⁴ Msu 'in kune' xa'an lka kwi'in kuxi kan'; nxitsen ran 'in nten, cha' nchka 'in ran ku'ni ran cha' tnun cha' kuwe ti' nten. Nda'an kune'

xa'an kan', nxo' ti'in 'in nchga nu nka ndloo lo chalyuu, cha' kan ne' kusuun bra nu ka tsan tnun xa wa tyii ti chalyuu bra kan'. Kan' ku'ni Ndiose tñan bra kan', kwi' Ndiose nu nchga tñan nchka 'in. ¹⁵ “Kunan su'we wan” ndukwin Jesús, “ndse ti tyo'o tukwaän ndijyaän ña'an ti' ndijyan ska nu ku'ni kunan. Lo'o su'we ka tiye nchga nten nu ndii ti ti' tyi'in chalyuu, cha' msñi ne' cha' 'ñaän bra kan'; ja ka jyu'u ti' ne' kan' tloo nten xa nu tiya bra nu tyaän bra kan'.” Ngwaña'an ndukwin Jesús 'in nten 'in Ni. ¹⁶ Wa mxo' ti'in kune' xa'an kan' 'in ne' nu nka ndloo kan' bra kan', cha' ndijyan ne' ska lo nten', ska se'en naan Armagedón nu nka cha' nu nchkwi' ne' judío bra kan'.

¹⁷ Lo'o ndyaa angajle nu nchka kati, ndyaa mslu nan nu nsu'wi ni' ka'nan lo kwi'in ti bra kan'. Lo'o kwen nchkwi' nu ndukwa lo yka xlya tnun la ni' lyaa tnun 'in Ndiose nde ni' kwan bra kan':

—Wa ngwa cha' kan' ni —ndukwin Ni.

¹⁸ Lo'o lye 'a ndyuwi, lye 'a nganen tyukwi ña'aan lo tyi'a tujoo, lye 'a nganen ti'yu, lye 'a mñan; ja ya kiñan ngwaña'an ti bra nu ngwiñan Ni nten chalyuu. Tnun 'a cha' ngwa bra kan'.

¹⁹ Lo'o lye 'a mtsu yuu se'en nskwa kichen tnun, nu lka kichen Babilonia kan'; snan yu'we mdo'o kichen kan' bra kan'. Lo'o ngwaña'an, ngutin nchga kichen tnun nu ndi'in chalyuu tijyu' la, cha' ndyu'wi ti' Ni cha' ta Ni nu ti'í 'in ne' kichen tnun kan'; lo'o tnun 'a nu ti'í nda Ndiose 'in ne' kan', cha' msin' 'a ti' Ni 'in ne' bra kan'. ²⁰ Mdyii nchga yuu xuwe jlu'we tyi'a ngu'wa ran, ngutin nchga ki'ya kwan ngwaña'an ti; ja la 'a na'an nten 'in ran bra kan'. ²¹ Kwi' ngalu tyoo kee tnun lyuu bra kan'.

Ti'in 'a ran, biya' tu'wa kilo, sa kwa biya' ti'in ska yu'we tyoo kee nu ngalu ke nten chalyuu bra kan'. Lo'o ngwaña'an, tnun 'a cha' kuxi nchkwi' nten cha' 'in Ndiose bra kan'; lye 'a mda ne' ki'ya 'in Ni cha' 'in tyoo kee kan', cha' tnun 'a cha' ngi'ni Ni lo chalyuu bra kan'.

17

Ngì'ni ñu'un 'a ne' kichen tnun 'in nchga nten chalyuu

¹ Chun' ndi'in la mdiyan ska angajle se'en ndi'iin, ska nu nsu'wi laja ta'a kati angajle nu ndukwa ka'nan oro ya' kan'. Ykwi' lo'oũn bra kan':

—Tyaan lyaa nde re cha' kwa'uũn 'iin sa ña'an ta Ndiose nu ti'í 'in ne' kichen tnun, cha' lye 'a ngi'ni ñu'un ne' kichen kan' 'in nten chalyuu; ti kwi' kichen tnun kan' lka se'en ndijin tyun chku kwi' se'en ti tu'wa kichen. ² Ka'an 'a cha' chen ña'an ngi'ni ne' nu nka ndloo chalyuu, cha' tyun 'a jo'o nsu'wi 'in ne' si'ya ne' kichen tnun kan'; ngwaña'an wa mnu'un tiye nten tyukwi ña'an chalyuu si'ya nchga cha' chen ña'an nu ngi'ni ne' kan'.

³ Chun' ndi'in la yaa lo'o Tyi'i Ndiose 'ñaän, yi'aän lo'o ska angajle 'in Ndiose ni' kixin' se'en ja ndi'in nten bra kan'. Nde kwa na'aän se'en ndukwa ska nu kuna'an chun' ska 'ni nga'a nu chen 'a ña'an; chun' i' ndukwa ka'an 'a cha' kuxi, nu nchkwi' cha' ti'í 'in Ndiose bra kan'. Ndukwa kati ke i', kwi' ndukwa tii yka ke i' bra kan'. ⁴ Te' kolo kwa, te' kolo nga'a lku' nu kuna'an kan', lo'o chun' te' kan' ndukwi ka'an 'a chkwan xaa lo'o kee xaa lo'o xka la kee nu ka'an 'a ndyu'wi

lyo. Ndukwa ska ska' oro ya' nu kuna'an kan' bra kan'; nchga lo cha' kuxi nsu'wi ni' ska' kan', lo'o ngwaña'an, nsu'wi nchga lo cha' chen ña'an nu wa y'ni nu kuna'an kan' xa wa yan lo chalyuu. ⁵ Chkan nu kuna'an kan' wa ndukwa ska cha', ña'an ti' nin nten lka: “Babilonia tnun lka re, cha' nde lka kichen tyi nchga nten nu ngi'ni cha' chen ña'an tyukwi ña'aan chalyuu.” Ngwaña'an nchkwi' cha' nu nga'an chkan nu kuna'an kan' bra kan', lo'o ja ka biya' tian' nin kan' si ja nsu'wi lyoan 'in ran. ⁶ Bra ti ngwi'yaän kwenta cha' lye 'a ngi'ni nu kuna'an kwa; sa ña'an ngi'ni ska nu ku'wi, ngwaña'an ngi'ni nu kuna'an kwa, cha' wa yjwi 'in nten 'in Ndiose, wa yjwi 'in nten nu ja ytsen ykwi' ñi cha' 'in Jesús se'en ndi'in ne' lo chalyuu. Xa wa na'aän 'in nu kuna'an kan', ka'an 'a cha' mda'an tiyeën bra kan'. ⁷ Kan' cha' mnicha' angajle 'ñaän bra kan':

—¿Ni cha' lka nduwe 'a tii' a? —ndukwin—. Katsaän' 'iin ni ji la cha' tukwi ndi'in 'in nu kuna'an nu ndukwa chun' 'ni chen ña'an kwa, 'ni nu ndukwa kati ke lo'o tii yka ke; katsaän' 'iin ska cha' nu ja ya ka biya' ti' nten —ndukwin angajle bra kan'—. ⁸ Ni nu wa na'aan kwa, lu'u i' nu ngwa s'ni, lo'o ja lu'u i' ni; kwi' ngwaña'an, ndse ti tyu'u i' xiya', ni siya ndi'in i' tu tiyu ki'ñi kan'. Tyu'u i' ti xi'i cha' tyaa i' la chalyuu tla se'en tyii cha' 'in i' siya' ti —ndukwin—. Lo'o nchga nten nu ja ndukwa nin lo kityi 'in Ndiose ni, ka'an 'a cha' tya'an tiye ne' bra nu ña'an ne' 'in 'ni kan' bra kan'. Ti kulo xa nu ti ji tyisnan chalyuu re, wa ngwa'an Ndiose nin nten nu wa mda Ni chalyuu nu ja tsaa tii 'a 'in ne'. 'Ni kan' ni, lu'u i' nu ngwa s'ni, ni siya ja lu'u i' ni;

lo'o ti tyu'u la i' xiya' ni siya ti xi'i ti.

⁹ 'Nde ña'an ndyo'o cha' re, si ka biya' ti' wan —ndukwin angajle 'ñaän—. Nu lka kati ke 'ni kan' ni, kan' lka kati ki'ya xuwe ti se'en nskwa kichen tnun kan', nu lye 'a ngi'ni ñu'un chalyuu; ¹⁰ kwi' kichen kan' ndi'in kati ree nu nka ndloo chalyuu. Wa mdyii cha' 'in ki'yu ree nu ngwa ndloo kan', ni siya ti ndukwa ska ree ta'a ne' kan' nu nka ndloo ni; kwi' ngwaña'an, ti ji kan xka ree ta'a ne' kan' nu ka ndloo chalyuu nde loo la, ni siya xi'i ti ka ree kan' ndloo, xa wa mdiyan yu lo chalyuu. ¹¹ Lo'o 'ni nu lu'u nu ngwa s'ni kan', kwi' nu ja lu'u ni, kan' lka xka ree nu ka ndloo; sa ña'an nu nka kati ree kan' ndloo lo chalyuu, kwi' ngwaña'an ka xka ree kan' ndloo lo chalyuu, cha' kwi' lka nu ndi'in cha' tyaa lo jwlyaa —ndukwin angajle 'ñaän—.

¹² 'Xa nu na'aan 'ni kan' ni, wa ndiya tii yka ke i', kan' lka tii ree nu ti ji ka ndloo lo chalyuu. Wa nsu'wi chabiya' 'in ne' kan', cha' ka ne' ndloo ni siya ti xi'i ti; su'wa ti ka tnun ne' kan' lo'o 'ni chen ña'an kan' bra kan'. ¹³ Ska ti cha' tya'an tiye ta'a tii ree kan', cha' taya' 'in 'ni kan', cha' ta chabiya' ka i' ndloo bra kan'. ¹⁴ Xkwi' xuun ne' lo'o Ndiose, xuun ne' lo'o nu lka ña'an ti' slya' kan'; lo'o nu lka ña'an ti' slya' kan' tyijin lyo Ni 'in 'ni kan', ti kwi' ti tyijin lyo Ni 'in nten nu nda'an lo'o i', cha' Ndiose lka X'nan nchga nten chalyuu, Ndiose lka ndloo la 'in nchga nten nu nka ndloo lo chalyuu. Lo'o ngwaña'an, nu lka nten 'in Ndiose ni, wa ngulo suwi Ni 'in ne' kan'; nan wa ngulo Ni tñan 'in ne' kan', lo'o su'we 'a ndyaa ña'an ti' ne' cha' 'in Ndiose —ndukwin angajle 'ñaän.

¹⁵ Ti nchkwi' la angajle kan' lo'o'ün bra kan':

—Ña'an ti' chku nu ndijin kwi' se'en ti tu'wa kichen tnun kan', kwi' ngwaña'an lka nten chalyuu, cha' sa tlyu ti ndijyan nchga lo nten chalyuu nde kichen kan'; ndyo'o ne' tyukwi ña'aan chalyuu la se'en ndi'in nten, nchkwi' ne' nchga lo cha' nu nchkwi' nten chalyuu. ¹⁶ Lo'o ta'a ree nu lka ta'a tii yka ke 'ni chen ña'an kan' nu tka na'aan, lo'o ykwi' 'ni kan', lo'o ne' kan' ka ti'í ti' ne' 'in kichen tnun kan'; kulaa ne' nchga cha' su'we nu nsu'wi 'in ne' kichen kan', kanun ne' kichen ngwa ti ña'an bra kan'. Tikin ree kichen kan' bra kan', ku'ni tyii ne' 'in ne' kichen kan'. ¹⁷ Wa y'ni Ndiose cha' ki'ya cha' ke ree kan', kan' cha' ta ne' chabiya' ka 'ni chen ña'an kan' ndloo, sa ya' nu tyo'o skwa nchga cha' nu ndukwin Ni cha' ka. ¹⁸ Nu kuna'an nu wa na'aan ni, kan' nka ña'an ti' kichen tnun nu nka ndloo la kan', ngwaña'an lka nu kuna'an kan'; kan' nu ndlo tñan 'in nchga nten nu nka ndloo lo chalyuu.

18

Wa ngutin kichen Babilonia

¹ Chun' ndi'in la na'aan xka angajle 'in Ndiose mbi'ya lo chalyuu; tnun 'a chabiya' ndi'ya angajle kan', kwi' xaa 'a tyukwi ña'aan, sa ya' nu nda xaa tyukwi ña'aan lo chalyuu bra kan'. ² Kwen 'a ykwi' angajle kan' bra kan':

—Wa mdyii cha' 'in kichen Babilonia kwa —ndukwin—, mdyii kichen tnun kwa ngutin ran. Nde se'en mskwa kichen kwa nu ngwa xkan', la kwa ndukwa na'an tyi kuxee ni, se'en ndi'in kune' xa'an lka kwa ni. Lo'o ni, la kwa ndukwa na'an tyi nchga lo kwi'in xa'an, nchga lo 'ni kwityi nu

ndukwa jlyu'we, nu chen 'a ña'an bra kan'. ³ Ti s'ni ngwa' u ne' kichen kan' 'in nchga nten chalyuu cha' ku'ni ne' cha' xa'an, cha' ku'ni tnun ne' 'in xka ta jo'o bra kan'; lye 'a ndatsaa ne' kan' 'in nten, cha' lo'o ne' ku'ni ne' cha' kuxi lo'o ta'a nten ne' bra kan'. Chen 'a ña'an ngi'ni nchga nu nka ndloo chalyuu xa nu nda'an ne' kichen kan' bra kan'. Lo'o ja ya tyii cha' kuxi nu ngi'ni ne' kichen kan', kan' cha' lye 'a ngi'ni nu kuliya' chalyuu kanan lo'o cha' kuxi kan' bra kan'.

⁴ Kwi' xiya' ynen nchkwi' ska nten la se'en ndi'in Ndiose, nchkwi' lo'o nten nu ndi'in cha' 'in Ni bra kan':

—Tyo'o lya wan, 'wan nu lka wan nten 'ñaan ni, tyo'o tsu' wan kichen tnun kwa —ndukwin Ni—. Ja ku'ni wan cha' kuxi lo'o ne' kwa su'wa ti, cha' ja ta Ndiose nu ti'í 'wan su'wa ti lo'o ne' xa'an kwa bra kan'. ⁵ Ka'an 'a cha' kuxi ngi'ni ne' kichen kwa; lo'o jlyo ti' Ndiose cha' ndi'in 'a ki'ya 'in ne', tyu'wi ti' Ni cha' kuxi nu ngi'ni ne', ⁶ ta Ni nu ti'í 'in ne' kwa bra kan'. Ti kwi' ña'an nu mda ne' nu ti'í 'wan nu ngwa xkan', kwi' ngwaña'an ta Ni nu ti'í 'in ne' kwa bra kan', ni siya tukwa ya' ta Ni nu ti'í 'in ne' kichen kwa bra kan'. Chun' nu ti'í 'a ti' ne' kwa 'in xka ta nten, kan' cha' tukwa ya' ta Ndiose nu ti'í 'in ne' bra kan'. ⁷ Su'we si tyijin ne' kwa nu ti'í, su'we si ka xi'in ti' ne', cha' lye 'a ngi'ni siye' ne' lo'o ta'a ne' chun' cha' kuliya' nu nsu'wi 'in ne'. Xkwi' nda'an cha' re tiye ne' kwa: “Sa ña'an tnun 'a lka ree se'en ndi'in, kwi' ngwaña'an lka bare” ndukwin ne' 'in ta'a ne' bra kan'. “Si'i ne' ti'i lka bare, ja n'ni cha' ka xi'in ti' ba” ndukwin ne' bra kan'. ⁸ Ngwaña'an nda'an cha' tiye ne', kan' cha' ku'ni Ni cha' ska ti tsan tiyan nchga nu ti'í nu

ndi'in cha' tyijin ne' bra kan'. Kaja ne' si'ya kicha tnun, lo'o kunan 'a ne' cha' xi'in ti' ne', lo'o ka jwi'ñan 'in ne', lo'o tyii kichen tyi ne' skin ran bra kan'. Tnun 'a tñan nu ku'ni Ndiose nu nka X'naan, kan' lka nu ku'ni biya' 'in ne' kichen tnun kwa bra kan'.

⁹ Xa nu tiya bra, kan' kunan 'a nchga nu nka ndloo chalyuu; xi'ya 'a ne' bra nu ña'an ne' cha' tyo'o sñii cha' nchkin kichen tnun kwa, cha' su'wa ndi'in cha' 'in ne' lo'o ne' kichen kwa bra kan'. Ti kwi' cha' ti'í ti' ne' 'in ta'a nten ne', cha' su'wa ti chen 'a ña'an ngi'ni ne' lo'o ne' kwa bra kan'.

¹⁰ Tijyu' ti tsaa tuun ne' cha' kutsen 'a ne' ña'an ne' sa ña'an katin kichen kan' bra kan':

—¡T'nan 'a wan ni, 'wan ne' kichen Babilonia!
—nchkwin ne' bra kan'—. ¡Tnun 'a kichen tyi wan nu ngwa xkan', xen 'a chalyuu se'en ngwa kichen tyi wan ndloo bra kan'; lo'o ni, ska bra ti mdiyan nu ti'í 'wan!

¹¹ Lo'o ngwaña'an, nchga yu kuliya' nu ndi'in lo chalyuu, t'nan 'a ku'ni ne'; xi'in 'a ka tiye ne' cha' ja kaja 'a nten nu xi'i yu'wa 'in ne' bra kan':

¹² ja xi'i 'a nten oro 'in ne', ni siya plata, ni siya kee xaa, ni siya chkan' kee ngaten; ja xi'i 'a nten te' ngaten 'in ne', nu ka'an 'a ndyu'wi lyo, ni siya te' kolo kwaa, ni siya te' sera, ni siya te' nu nsu'wi tyun kolo; ti kwi' ti cha', ja xi'i 'a nten nchga lo yka nu ndijyan tijyu', nchga nan ndya' lo'o tijyan li'ya 'ni, ni siya nan ndya' lo'o yka nu ka'an 'a ndyu'wi lyo, ni siya nan ndya' lo'o chkwan ngutsi, ni siya nan ndya' lo'o chkwan ti, ni siya nan ndya' lo'o kee tla, ja xi'i 'a nten 'in ran siya' ti bra kan'; ¹³ kwi' ngwaña'an kanela, lo'o nchga lo xiyan skwa nu ndyu'wi lo nan nchkuan, lo'o ynan nga'a, ni siya

ynan ngaten, ni siya rmiyu 'in yka mirra nu xi tyi'i, ja xi'i 'a nten 'in ran; kwi' ngwaña'an xka la yu'wa nu ndujwi' nten, ni siya mñun, ni siya sete nu xu'wi lo nan kuan, ni siya kata jaxlya, ni siya nskwa', ni siya kuta, ni siya slya', ni siya kwiyu, lo'o ngwaña'an karreta nu ndujwakii kwiyu, ni siya msu nu nsi'i nten, kwi' nu lka nten chalyuu, ja ka kiya' kan' bra kan'. ¹⁴ Chkwi' ne' nu ndujwi' yu'wa kan' lo'o ne' kichen kan' bra kan':

—¡Wa mdyii nchga cha' su'we nu ndiya 'a ti' wan; kwi' ngwaña'an, wa mdyii cha' kuliya' 'wan, wa mdyii nchga lo nan nu su'we ña'an 'wan, lo'o ja tyija lyo 'a cha' su'we kan' 'wan ni! —nchkwin ne' bra kan'.

¹⁵ Lo'o ngwaña'an, yu kuliya' kan' ni, kwi' nu wa mjwi cha' kuliya' 'in ne' cha' ngi'ni ne' kanan lo kichen kan', tijyu' tsaa tuun ne', cha' kutsen 'a ne' ña'an ne' katin kichen kan'; t'nan 'a ku'ni ne', ka xi'in 'a ti' ne' bra kan'. ¹⁶ Nde ña'an chkwi' ne' kan' bra kan':

—¡Ti'i 'a wan ni, 'wan ne' kichen re! Tnun 'a kichen tyi wan nu ngwa xkan' —nchkwin ne' kuliya' bra kan'—. Xkwi' te' ngaten, xkwi' te' wjñun nu kolo kwaa, xkwi' te' nu nsu'wi tyun kolo nchku' ne' ta'a kichen tyi wan bra kan'; xkwi' chkwan oro, lo'o kee xaa, lo'o chkan' kee ngaten ndukwi ynin ne', kwi' ndukwi ynin ya' ne' bra kan'. ¹⁷ Lo'o ni, jska bra ti mna' nchga cha' kuliya' kan' 'wan! —nchkwin ne'.

Kwi' nde kwa tsaa tuun nchga nu ngala' yka na'an, lo'o nten nu ngi'ni tñan ni' yka na'an, lo'o nten nu nda liya' cha' tsaa tijyu' lo'o yka na'an kan', lo'o xka ta nten nu ndyiji kanan tijyu' lo'o yka

na'an kan'; tjiyu' tsa'a tuun ne' kan' tu'wa kichen bra kan'. ¹⁸ Xi'ya 'a ne' bra nu ña'an ne' cha' lye ndyo'o sñii se'en nchkin kichen tnun kan':

—Ja ya ña'aan xka kichen nu kuliya' la, sa ña'an ngwa kuliya' 'a kichen re —nchkwin ne' 'in ta'a ne' bra kan'.

¹⁹ Lo'o kuun ne' kata yuu ke ne', sa ña'an nu ngi'ni nten kwa bra nu xi'in 'a ti'. Xi'ya 'a ne' bra kan':

—jTi'i 'a wan, cha' tnun 'a kichen tyi wan nu ngwa xkan! —nchkwin ne' kan'—. Ti s'ni la kuliya' 'a ta'aan nu nkaan x'nan yka na'an, nu nda'an lo'oan yu'wa 'in kichen re tjiyu'. ¿La nde ya' kaja cha' kan' ni a? jSka bra ti mna' nchga cha' su'we 'ñaan! —nchkwin nu nda'an lo'o yka na'an kan' bra kan'.

²⁰ Katsaän' 'wan ni, 'wan nu ndiya se'en ndi'in Ndiose nde ni' kwan, su'we 'a ka tiye wan xa nu tiya bra katin kichen kan'; kwi' ngwaña'an, 'wan nten chalyuu nu ndi'in cha' 'wan lo'o Ndiose, lo'o 'wan nten nu wa ngulo Ni tñan 'wan cha' ku'ni wan tñan 'in Ni lo chalyuu, lo'o 'wan nu nchkwi' cha' 'in Ndiose lo'o nten, su'we 'a ka tiye wan cha' ñi 'a ku'ni Ni bra nu ta Ni nu ti'í 'in ne' kichen kan', cha' xa'an 'a ne' kan' lo'o wan bra kan'.

²¹ Chun' ndi'in la yan ska angajle nu tnun 'a tñan ndi'in cha' ku'ni. Mskwen kwan angajle kan' ska kee tnun nu skwi lo; ña'an ti' kee molino, ngwaña'an ña'an kee kan'. Nguun 'in ran ndyaa lo tyi'a tujo'o bra kan'.

—Kwi' ngwaña'an ka 'in kichen Babilonia, kichen tnun kwa —ndukwin angajle kan'—. Xkwaan nten 'in kichen kwa la lyuu siya' ti; lo'o

ja la 'a ña'an ne' kichen kan' xiya' bra kan'. ²² Ja kanen 'a kwa'a muska lo kichen kan' bra kan'; ni siya snen tnun, ni siya kuwi kii, ni siya kuwi chkwan, ja la 'a kanen ran xiya' bra kan'. Lo'o ja kaja 'a nten nu kwiñan na'an 'wan, ja kaja 'a kwityi ka' 'wan, ti kwi' ti ja siya' kanen koo molino se'en ndi'in wan bra kan'; ²³ kwi' ja xu'wi 'a xaa tu'wa na'an tyi ne' kichen, ja kanen 'a chkwi' yu kune' bra nu tka mjwi ti kwilyo'o ne'. Ti s'ni, tyukwi ña'aan chalyuu ja yu'wi nu kuliya' sa ña'an nu ngwa kuliya' wan ne' kichen kwa, chun' wa mñi lyo'o wan 'in ka'an 'a nten chalyuu, cha' tnun 'a cha' ta'á nchka 'wan, ndukwin wan.

²⁴ Nda Ndiose nu ti'í 'in ne' kichen Babilonia kwa, cha' wa ndyija lyo 'in Ni ki'ya nu ndi'in 'in ne' kan' bra kan'; tyukwi ña'aan chalyuu wa yjwi ne' kan' 'in ayman kula nu ykwi' cha' 'in Ndiose lo'o nten, lo'o ngwaña'an, wa yjwi ne' kan' 'in nten chalyuu nu ndi'in cha' 'in Ni lo'o bra kan'.

19

¹ Chun' ndi'in la chin' ynaän nchkwi' nten nu ndi'in sa tlyu ti nde se'en ndi'in Ndiose. Nde ndiya cha' nu ykwi' ne' bra kan':

¡Ku'niin tnuan 'in Ndiose X'naan!, cha' nchka 'in Ni kulaa Ni 'in nten. ¡Chkwian' su'wean cha' 'in Ndiose!, cha' nchka 'in Ni ku'ni Ni nchga lo tñan siya' ti.

² Chañi 'a nchga cha' nu nchkwi' Ndiose lo'o nten, ñi 'a ngi'ni biya' Ni 'in nten chalyuu.

Wa mda Ni nu ti'í 'in ne' kichen tnun nu lye 'a ngi'ni ñu'un chalyuu, cha' chen 'a ña'an ngi'ni ne' lo'o ta'a ne'; mda Ni nu ti'í 'in ne'

kan', chun' nu wa yjwi ne' 'in nten nu ngi'ni
tñan 'in Ndiose bra kan'.

³ Xiya' kwen ykwi' nten ka'an kan' bra kan':

—jKu'niin tnuan 'in Ndiose X'naan! Ja tsa'a tii
cha' tyo'o sñii se'en nchkin kichen tnun kwa.

⁴ Lo'o mdyisnan kala ndukwa jakwa yu kula
kan', kwi' ngwaña'an mdyisnan jakwa 'ni kti kan',
mdyisti ne' lyuu nde loo yka xlya tnun se'en
ndukwa Ndiose; ngi'ni tnun ne' 'in Ndiose bra
kan'. Nde ndiya cha' nu nchkwi' ne' kan':

—jNgwaña'an ka sikwa! jKu'niin tnuan 'in
Ndiose nu nka X'naan! —ndukwin ne' 'in ta'a ne'.

⁵ Chun' ndi'in la ynen nchkwi' ska nten nde
se'en ndukwa yka xlya tnun:

Ta'aan nu ngi'nian tñan 'in Ndiose, ku'niin tnuan
'in Ni ni; ta'aan nu nduwe 'a tian' 'in Ni, ni
siya kunean', ni siya msuan', ku'niin tnuan
'in Ndiose.

Ta'a cha' kaja kwilyo'o nu lka ña'an ti' slya' kan'

⁶ Lo'o ka'an 'a nten nganen nchkwi' sa tlyu ti bra
kan'. Sa ña'an nnen nduun tyi'a ska chku tlyaa
tu'wa kee, sa ña'an nnen bra nu kwen 'a nganen
ti'yu, ngwaña'an nnen bra nu nchkwi' nten ka'an
kan', mske' tiän'. Nde ndiya cha' nu ykwi' ne' bra
kan':

jKu'niin tnuan 'in Ndiose nu nka X'naan!, kwi' Ni
nu nchga lo tñan nchka 'in ku'ni, ndukwin
ne' 'in ta'a ne'.

Wa mdyisnan Ni cha' nka Ni ndloo ñaan ni;

⁷ kan' cha' su'we 'a ka tiye'an, xi'yaan cha' nu ndiya
'a tian' ni, su'we 'a chkwian' cha' 'in Ndiose.

Wa mdiya tsan cha' kaja kwilyo'o nu nka ña'an ti'
slya' kan', ti kwi' Ni nu ngujwilo wsi si'yaan.

Lo'o nan ni, ta'aan msñian cha' 'in Ni lo chalyuu,
wa lkaan ña'an ti' si lkaan kwilyo'o Ni, ni
siya sa tlyu ti tyi'ian lo'o Ni bra kan'.

Wa lkaan ngwa tkaan' ña'an ti' si kaja kwilyo'oan
lo'o Ni ni, ndukwin ne' bra kan'.

⁸ Wa nda Ni te' luwi nu ngaten 'a cha' kuan', kwi'
nu su'we 'a ña'an bra kan'.

Nchga tñan su'we nu y'ni nten kan' lo chalyuu
xa wa msñi ne' cha' 'in Ndiose, kan' lka ña'an ti'
ste' ne' nu su'we 'a ña'an kan' bra kan'.

⁹ Ykwi' angajle kan' lo'oũn xiya' bra kan':

—Kwa'aan lyaa cha' re lo kityi —ndukwin—:
“Ka su'we 'a ka tiye nten nu wa mniin cha' tsa
se'en kaja kwilyo'o lo'o Ni nu ngujwi lo wsi cha'
'in ne', ti kwi' nu lka ña'an ti' slya' kan'” ndukwin
Ndiose. Ti kwi' cha' nu ñi nu nchkwi' Ndiose lo'o
nten lka cha' kan' —ndukwin angajle kan' 'ñaän
bra kan'.

¹⁰ Bra kan' mduũn xtyiin' mdyistiin lyuu tloo
angajle kan', cha' ku'niin tnuũn 'in, nka tiyeen, lo'o
ja mda chabiya' 'ñaän bra kan':

—Ja ku'nii ngwaña'an lo'oũn —ndukwin angajle
kan' 'ñaän—. Ti kwi' ta'a ngi'niin tñan 'in Ndiose
lkaan ta'aan. Ti kwi' ta'aan lka nchga wan nu
wa yten wan cha' su'we nu wa ykwi' Jesús lo'o
wan. Ska ti ykwi' Ndiose nsu'wi chabiya' 'wan
ku'ni tnun wan 'in Ni —ndukwin angajle 'ñaän.

Cha' su'we nu ykwi' Jesús lo'o nten, kan' lka ti
kwi' cha' nu nchkwi' Ndiose lo'o nten nu nchkwi'
cha' 'in Ni lo chalyuu.

Yu nu ndukwa chun' kwiyu ngaten

¹¹ Chun' ndi'in la na'aän cha' ndukwa laa tu'
na'an ni' kwan se'en ndi'in Ndiose; la kwa nduun

ska kwiyu ngaten, lo'o ndukwa ska nten chun' i' bra kan'. Ndukwin nchga nten se'en ndi'in Ndiose cha' nten su'we lka Ni kan', cha' chañi 'a cha' nu nchkwi' Ni lo'o nten. Ñi 'a cha' nchkwi' Ni bra nu ngi'ni biya' Ni 'in nten. Ñi 'a ngi'ni Ni lo'o nten xa nda'an Ni kusuun bra kan'. ¹² Su'we 'a nda xaa kiloo Ni sa ña'an lka bra nu kwan 'a ndukwi kii'. Lo'o ngwaña'an, tyun sne' oro ndukwa ke Ni bra kan'. Wa ndukwa ska nin chun' Ni nu katsa' 'in nten sa ña'an tñan ngi'ni Ni. Lo'o ja ka 'in xka ta nten ka biya' ti' sa ña'an ndyo'o cha' 'in nin kan', cha' ska ti Ndiose nsu'wi lyo sa ña'an ndyo'o nin kan'. ¹³ Lo'o nchkwi' nten cha' re 'in Ni bra kan': “Nde lka ti kwi' Cha' nu nchkwi' Ndiose Sti Ni lo'o nten.” Lo'o ña'aan chun' ste' Ni mda'an tnen Ni bra kan'. ¹⁴ Lo'o nchga nten nu nduun nde se'en ndi'in Ndiose, sa tlyu ti nda'an ne' lo'o Ni la se'en tsaan Ni kusuun; ndukwa ne' kan' chun' kwiyu ngaten, kwi' ngwaña'an, lku' ne' te' ngaten nu luwi 'a bra kan'. ¹⁵ Ñi 'a cha' ndyo'o tu'wa Ni bra nu nchkwi' Ni lo'o nten chalyuu. Lo'o ngwaña'an, xi'ya Ni 'in nten tyukwi ña'aan chalyuu cha' kunan ne' cha' 'in Ni bra kan'. Kwi' lye 'a kulo Ni tñan 'in ne', lo'o ngwaña'an, ta Ni nu ti'í 'in nten kuxi; ña'an ti' nu nsta ne' si'yu chi kutun ni' ska pilya kee cha' tyo'o tyi'a chi kutun kan', kwi' ngwaña'an, ta Ni nu ti'í 'in nten, cha' msin' 'a ti' Ndiose 'in ne', ti kwi' Ndiose nu nchka ku'ni nchga lo tñan. ¹⁶ Ska ti nin ndukwa kiya' ste' Ni lo'o kiya' te' kichan' 'in Ni, kwi' nu nchkwi': “Nu nde lka Ree nu chañi ka, nu nde lka X'nan nten nu chañi ka.” Ngwaña'an nchkwi' cha' nu ndukwa kiya' ste' Ni bra kan'.

¹⁷ Chun' ndi'in la na'aan se'en nduun xka an-gajle 'in Ndiose nde ni' kwan, kwi' nu kwen 'a

nxi'ya lo'o 'in nchga 'ni ndukwa jlyu'we nu kwan 'a ndukwi nde kwa, ña'an ti' laxu:

—Tyan lya wan tyo'o ti'in wan se'en ngi'ni Ndiose ska ta'a nu tlyu 'a. ¹⁸ Tyan lya wan ku wan kuna' nchga ayman, ni siya ree, ni siya capitán, ni siya sndaru, ni siya kuna' kwiyu, ni siya kuna' nten nu ndukwa chun' i' kan'; lo'o kuna' nchga lo nten, ni siya msu nu msi'i ti nten, ni siya msu nu ndi'in su'we ti, ni siya yu kula, ni siya yu kune', tyan lya wan ku wan kuna' kan'.

¹⁹ Bra ti na'aán cha' wa ndyo' ti'in 'ni chen ña'an kan' lo'o nchga nten nu nka ndloo lo chalyuu, lo'o nchga nten nu lka sndaru 'in ne'; wa ndyo' ti'in ta'a ne' cha' ku'ni ne' kusuun lo'o nu ndukwa chun' kwiyu ngaten kan' lo'o nchga nten nu nda'an kusuun lo'o Ni bra kan'. ²⁰ Msuun ne' msuun ne', lo'o mskan' ne' 'in 'ni chen ña'an kan' cha' lka i' presu; kwi' ngwaña'an yu nu kwiñi, nu nchkwi' cha' chabiya' 'in Ndiose nchkwi', lo'o yu kan' ngwa yu presu bra kan'. Ti kwi' nu kwiñi, kan' lka nu y'ni cha' tnun tloo 'ni chen ña'an kan' ti ngwa s'ni, cha' xitsen 'in nten chalyuu bra kan'; wa mñi lyo'o kan' 'in nchga nten, kan' cha' nda ne' chabiya' tya'an biya' 'in 'ni chen ña'an kan' chkan ne', kwi' y'ni tnun ne' 'in nkwin i' bra kan'. Xa wa mdyii cha' mxkwan Ndiose 'in 'ni chen ña'an kan' lo'o nu kwiñi kan', ndyaa ne' ña'an lu'u ti ne' lo tiyu' kii', se'en ndi'in kii' tnun nu ti'í 'a nsuwen' 'in nten cha' lo'o yuu sufri nchkin bra kan'. ²¹ Nu ndukwa chun' kwiyu ngaten kan' ni, yjwi Ni 'in nchga ta nten kusuun 'in kune' xa'an kan'; yjwi Ni 'in nten kusuun kan' lo'o nchga cha' nu ndyo'o tu'wa Ni bra kan'. Chun' ndi'in la mla' ti' laxu nu

ndukwi ni' kwan kan', cha' wa yku i' kuna' nten ngujwi kan' bra kan'.

20

Ndi'in nchkan' kune' xa'an presu ska mi yijan

¹ Chun' ndi'in la na'aän cha' mbi'ya xka angajle nu mdo'o nde ni' kwan se'en ndi'in Ndiose bra kan'. Angajle kan' ndi'ya ya' na'an tu tiyu ki'ñi se'en ndi'in kune' xa'an, lo'o ndi'ya ska karenan tukwin ndijyan bra kan'. ² Kwi' msñi angajle kan' kunan tnun, ti kwi' kunan lka nu ndi'in lo chalyuu, ti kwi' kune' xa'an nu naan Satanás lka i'. Tsaá mskan' angajle kan' 'in kune' xa'an lo'o karenan sa ya' nu ta'a ska mi yijan bra kan'. ³ Mstyuu angajle kan' 'in kunan kan' ndyaa tu tiyu ki'ñi bra kan', mdukun' tu'wa tiyu kan'. Kan' ngwa'an kiña' tu'wa tiyu, cha' ja tyo'o kunan kan', cha' ja ka 'a kwiñi lyo'o i' 'in nten chalyuu sa ya' ta'a ska mi yijan bra kan'. Bra nu wa mda'a yijan kan', ti ndi'in cha' tyo'o nu kan' ti xi'i cha' ti ku'ni la cha' kuxi bra kan'.

⁴ Lo'o na'aän se'en ndukwa tyun yka xlya tnun bra kan'. Lo'o nsu'wi lyoŷn 'in ne' nu ndukwa lo yka xlya kan', cha' kwi' nu nsu'wi chabiya' ku'ni biya' 'in nten chalyuu lka ne' kan' bra kan'. Laja ne' nu ndukwa kwa na'aän nten chalyuu nu ngujwi s'ni; wa yjwi nten 'in ne', cha' ja ytsen ne' katsa' ñi ne' cha' su'we 'in Ndiose 'in ta'a nten ne', ti kwi' cha' nu wa ykwi' Jesús lo'oan chabiya' 'in Ndiose Sti Ni lka cha' kan'. Lo'o ja y'ni tnun ayman kan' 'in 'ni chen ña'an kan'; ti kwi' ti cha', ja y'ni tnun ne' 'in nkwin 'ni kan', lo'o ja nga'an biya' 'in 'ni kan' chkan ne', o ta chun' ya' ne'. Wa ndyu'u

ne' kan' xiya', lo'o ni, lka ne' ndloo lo'o Krixtu la se'en ndi'in Ndiose sa ya' ta'a ska mi yijan bra kan'.
⁵ Ayman nu wa na'aän ni, kan' lka nu wa ndyu'u xiya' ndla la, cha' ti ndiya xka ta ayman nu ti ji tyu'u; ya' nu ta'a ska mi yijan, la kan' tyu'u xka ta ne' kan' xiya' bra kan'.
⁶ Lo'o su'we 'a ka tiye nten nu tyu'u xiya' ndla la, cha' nten 'in Ndiose lka ne' kan'! Ja ndi'in cha' tyijin ne' kan' nu ti'í siya' ti xa nu tyaa nchga nten kuxi la chalyuu tla, nde se'en tyii nchga cha' siya' ti bra kan'. Ku'ni ne' kan' tñan 'in Ndiose; kwi' ngwaña'an, ku'ni ne' tñan 'in Krixtu, cha' su'wa ka ne' ndloo lo'o Krixtu sa ya' nu tyii ska mi yijan bra kan'.

⁷ Xa mda'a ska mi yijan kan', tyo'o Satanás ni ña'an chkwán se'en nsu'wi yu ndijin yu nu ti'í bra kan'.
⁸ Tyo'o Satanás kan' ti xi'i cha' kwiñi lyo'o yu 'in nchga nten tyukwi ña'aan chalyuu, cha' xuun ne' lo'o Ndiose; ne' Gog lo'o ne' Magog lka nten kan'. Ña'an ti' kata ysiin nu ndi'in tu'wa tujo'o cha' ja nchka 'ñaan kwaan sa kwa lka ran, kwi' ngwaña'an, ja ka kwaan ni sa ña'an nten xo' ti'in Satanás cha' xuun yu lo'o Ndiose bra kan'.
⁹ Chun' ndi'in la tyo'o nten nu ndi'in cha' 'in lo'o Satanás kan', tsaa ne' tyukwi ña'aan chalyuu. Tsaa tuun ne' ña'aan chun' se'en ndi'in ta'a nten 'in Ndiose bra kan', su'wa lo'o ne' 'in ne' kan' bra kan'. Tyi'in ne' ña'aan tu'wa kichen tnun, kwi' nu ndiya la ti' Ni bra kan'. Nka tiye ne' ku'ni tyii ne' 'in nten 'in Ndiose. Kan' cha' su'wa Ndiose kii' nu tyo'o nde ni' kwan kalu lyuu se'en ndi'in ne' kan', tyii ne' skin ne' bra kan'.
¹⁰ Chun' ndi'in la xñi Ni kune' xa'an nu wa mñi lyo'o 'in ne' ti kulo, tyaa lo'o Ni 'in yu la lo tiyu' kii', se'en ndi'in kii' nchkin lo'o yuu

sufri; ti kwi' se'en wa mxkwan Ni 'in 'ni chen ña'an kan', kwi' se'en mxkwan Ni 'in nu kwiñi kan', nu ndukwin cha' nchkwi' chabiya' 'in Ni. Tsan lo'o tla ja tsaa tii 'a cha' tyijin ne' nu ti'í nde kwa bra kan'.

Bra nu ku'ni biya' Ndiose 'in nten xa wa mdyii chalyuu

¹¹ Lo'o kan' na'aän cha' ndukwa ska nten tnun lo ska yka xlya tnun nu xaa 'a bra kan'. Lo'o ni, cha' nde kwa ndi'in Ndiose nu tlyu la ti, kan' cha' ngutin nchga chalyuu, ngutin nchga nan nu nsu'wi nde ni' kwan; ja la 'a chkan' ran siya' ti, ja mjwi 'a se'en xu'wi ran nde kwa bra kan'.

¹² Lo'o na'aän cha' la kwa ndi'in nchga nten nu wa ngujwi, ni siya ne' kula, ni siya ne' kune', ndi'in ne' tloo yka xlya tnun se'en ndukwa Ndiose bra kan'. Kwi' ngalaa kityi kan' bra kan', lo'o ngalaa xka kityi kan' se'en ndukwa nin nten, nchga nten nu wa mjwi chalyuu nu ja tsaa tii 'a 'in ne', cha' wa ndyu'u ne' xiya' bra kan'. Lo'o chun' kityi nu ngwa'an Ndiose y'ni biya' Ni 'in nchga nten nu wa ngujwi kan', cha' lo kityi kan' ndukwa nchga tñan nu y'ni ne' xa nu yan ne' lo chalyuu. ¹³ Lo'o xiya' ndyu'u nten nu wa ngujwi lo tyi'a tujo'o, kwi' ngwaña'an, xiya' ndyu'u nten nu ndyaa lo'o La Mte 'in, lo'o ayman nu ndyaa se'en ndi'in cha' tsaa nten xa wa ngujwi ne'; ta'a ne' kan' mdo'o ne' ndijyan ne' bra kan'. Lo'o y'ni biya' Ndiose 'in nchga nten cha' 'in nchga tñan nu wa y'ni ne' xa nu yan ne' lo chalyuu bra kan'. ¹⁴ Kan' mxkwan Ni 'in La Mte, lo'o mxkwan Ni ña'aan chalyuu se'en ndi'in ayman, ndyaa ran la lo tiyu' se'en ndi'in kii' tnun nchkin bra kan'. Ngwaña'an nten nu tsaa lo tiyu' kan' ni, tyaa ne' chalyuu tla bra kan'; kaja ne'

kan' siya' ti, ja tyu'u 'a ne' kan' bra kan'. ¹⁵ Kwi' nde kwa xkwan Ndiose 'in nchga nten nu ja ndukwa nin lo kityi 'in Ni, tsaa ne' la lo tiyu' se'en ndi'in kii' kan'. Wa ytsa' kityi kan' ti ka nu ja tsaa tii 'a chalyuu 'in.

21

Wa mdyii ndya' chalyuu nu kwi

¹ Chun' ndi'in la na'aän cha' ngwa tiji tyukwi ña'aan ni' kwan, nan wa ndya' xka chalyuu nu kwi bra kan'. Wa mdyii cha' 'in nchga nan nu yu'wi ni' kwan nu ngwa xkan'; lo'o chalyuu kula re ni, kwi' ngwaña'an tyi'a tujō'o, wa mjlyoo ran, lo'o ja la 'a na'aan 'in ran siya' ti bra kan'. ² Ti kwi' Xuwa lkaän, na' lkaän nu na'aän xka kichen Jerusalén nu kwi. Luwi 'a ña'an kichen kwi kan' ni; nde se'en ndi'in Ndiose mdo'o kichen kan', mbi'ya lo chalyuu kwi. Ña'aan kichen wa su'we 'a ngwa tkan'; su'we 'a ña'an ran, xaa 'a ran bra kan'. Ña'an ti' ska kuxiin 'in nten, nu su'we 'a ña'an ste', su'we 'a nchka tkan', ngwaña'an su'we 'a ña'an kichen kwi kan' bra kan'. ³ Kan' nu ynaän ykwi' ska nu nduun kwi' se'en ti se'en ndi'in Ndiose nde ni' kwan. Kwen 'a ykwi' yu bra kan':

—Bra nu ni wa ndi'in Ndiose kwi' se'en ndi'in nten nu wa msñi cha' 'in Ni lo chalyuu. Tyi'in Ndiose se'en ndi'in nten 'in Ni bra kan'; kwi' ngwaña'an, ka ne' kan' cha' 'in Ni, ka Ni ndloo la 'in ne' kan' bra kan'. ⁴ Lo'o ni, ku'ni Ni cha' ja kunan 'a ne' kan', ni siya lye 'a ynan ne' nu ngwa s'ni —ndukwin nu nchkwi' bra kan'—. Ja ndi'in cha' kaja ne' kan' bra kan', ja ka xi'in ti' ne', ja xi'ya 'a ne', lo'o ja tyijin 'a ne' nu ti'í bra kan'; wa mdyii

nchga cha' nu ngwa 'in ne' xa wa mdi'in ne' lo chalyuu kula —ndukwin nu nchkwi' bra kan'.

⁵ Lo'o kan' mdyisnan ykwi' ti kwi' Ni nu ndukwa lo yka xlya tnun kan' bra kan':

—Ña'an wan sa ña'an ka ni. Xiya' kwiñaän kwiin nchga nan nu xu'wi lo chalyuu kwi —ndukwin Ni.

Lo'o xka cha' ykwi' Ni lo'oün bra kan':

—Kwa'aan lyaa cha' nu nchkwiin' lo kityi; chañi 'a cha' re, kan' cha' ka tsaa ña'an ti' wan 'in ran.

⁶ Chun' ndi'in la ykwi' Ni lo'oün xiya':

—Ngwaña'an ka sikwa. Ña'an ti' letra A —ndukwin Ni—, kwi' ngwaña'an na', wa nsu'wiin bra nu mdyisnan chalyuu; ña'an ti' letra Z, kwi' ngwaña'an, ti kwiin' xu'wiin bra nu tyii chalyuu —ndukwin Ni—. Lo'o xu'we ti taän nan ko'o nten nu jñan 'a cha' kan' 'ñaän; nan ko'o ne' kan' ni, tyo'o ran se'en nsu'wi nchga cha' su'we nu taän 'in nten cha' ku'ni ku'u kasiya 'in ne' bra kan'. ⁷ Nde ña'an ka 'in nten nu tyijin lyo 'in kune' xa'an sa ya' tyii chalyuu 'in ne'; ku'ni tnun ne' kan' 'ñaän cha' na' lkaän Ndiose 'in ne', kwi' ngwaña'an, ka ne' kan' sñiën' bra kan'. ⁸ Lo'o nchga nten nu ntsen 'a cha' tyi'in cha' 'in ne' lo'oün, tyaa ne' la lo tiyu' tnun se'en nsu'wi kii' nu nchkin lo'o yuu sufri; kwi' nten nu ja nnan cha' nchkwiin' siya' ti, kwi' nu ngi'ni cha' chen ña'an, kwi' nu ndujwi 'in ta'a nten, kwi' nu ngi'ni cha' kuxi lo'o nten nu ja lka kwilyo'o ne', kwi' nu ndyaa ña'an 'a ti' cha' ta'á, kwi' nu ngi'ni tnun 'in nkwin jo'o, kwi' nu kwiñi, nchga ne' kan' tyaa ne' la lo tiyu' kii' kan' bra kan'. Nchga nten nu wa ndyaa lo tiyu' kan' ni, wa ndyaa ne' chalyuu tla; wa mdyii cha' 'in ne' siya' ti bra kan'.

Kichen Jerusalén nu kwi

⁹ Lo'o kan' mdiyan ska angajle se'en ndi'iin bra kan'; ti kwi' ta'a nda'an lo'o ta'a kati angajle nu ndi'ya ka'n'an oro se'en nsu'wi kati kicha kan', kicha nu kan xa wa tyii ti chalyuu. Ykwi' angajle kan' lo'oŭn bra kan':

—Kaan lyaa nde re cha' kwa'uŭn 'iin sa ña'an ka kichen tnun kan', ti kwi' nu su'we 'a ngwa tkan' ña'an ti' ska kuxiin. Kan' lka se'en tyaa wan tyi'in wan lo'o nu lka ña'an ti' slya' kan', ña'an ti' si lka wan kwilyo'o Ni, ta'a wan nu ndi'in cha' 'wan lo'o Ni bra kan'.

¹⁰ Bra kan' mgii tiän' cha' mbi'ya Tyi'i Ndiose loŭn tyukwi ña'aän bra kan'. Laja slaän kan' na'aän angajle ndyaa lo'o 'ñaän ska lo ki'ya nu kwan 'a; la kwa ngwa'u 'ñaän sa ña'an ña'an kichen Jerusalén nu kwi bra kan'. Luwi 'a kichen kan', cha' nde se'en ndi'in Ndiose mdo'o kichen kan', mbi'ya lo chalyuu bra kan'. ¹¹ Su'we 'a ña'an xaa nu ndyu'wi lo kichen kan', cha' xaa 'in Ndiose lka ran. Xaa 'a tyukwi ña'aan lo kichen kan', ña'an ti' ska kee xaa, ña'an ti' kee jaspe, ngwaña'an ña'an xaa nu ndi'in lo kichen kan' bra kan'. ¹² Lo'o kwan 'a lo'oo kee nu nduun tu'wa kichen kan', nde kwa ndiya tii tyukwa tu' lo'oo nu ndukwa laa; ska angajle 'in Ndiose nduun kwan skaa tu' lo'oo kan' bra kan'. Chun' kee nu ndukwa ke tu' lo'oo, kan' ndukwa nin tii tyukwa ta nten ne' Israel nu ngwa sñi' Jacob; kan' lka ti kwi' nten nu wa ngulo suwi Ndiose 'in ti kulo, xa nu mdyisnan cha' 'in Ndiose. Skaa nin ne' ndukwa ke skaa tu' lo'oo kan' bra kan'. ¹³ Snan tu' lo'oo ndukwa ska la'a tu'wa kichen: nde la'a se'en ndyo'o tukwa kwichaa, nde kwa ndukwa snan tu' lo'oo bra kan';

nde la'a se'en ndyaa kwichaa, nde kwa ndukwa xnan tu' lo'oo bra kan'; xka la'a nde j'ni ndukwa xnan tu' lo'oo bra kan'; xka la'a tsu' tu'wa kichen, kwi' ngwaña'an ndukwa xnan tu' lo'oo bra kan'.
 14 Lo'o tii tyukwa kee tnun nsu'wi kiya' lo'oo kan'; si' kee kan' wa ndukwa nin tii tyukwa nten, kwi' nu ngulo nu lka ña'an ti' slya' kan' tñan, cha' ku'ni ne' tñan chabiya' 'in Ndiose bra kan'; kan' lka ta'a mda'an Krixtu.

15 Ya' angajle nu nchkwi' lo'o'ün ndukwa ska biya' oro, cha' su'wa biya' lo kichen tnun kan', lo'o tu' lo'oo kan', lo'o lo'oo kee nu nduun tu'wa kichen bra kan'. 16 Su'wa 'a nchga la'a si' kichen kan'; su'wa 'a ta'a jakwa nskan ran, kwi' ngwaña'an su'wa biya' tukwin ran lo'o biya' xen ran bra kan'. Kan' msu'wa biya' angajle 'in ña'aan kichen tnun kan' lo'o biya' oro 'in; tukwa mi ndukwa tukwa siyentu kilómetro biya' tukwin ska la'a, kwi' sa kwa biya' xen, kwi' sa kwa biya' kwan kichen tnun kan' bra kan'. 17 Lo'o msu'wa biya' angajle kan' 'in lo'oo kichen, cha' snan yla ndukwa jakwa metro biya' kwan ran bra kan'. Ti kwi' ña'an biya' chkwan nu nnanjo'o 'ñaan lo chalyuu re, kwi' ngwaña'an ngwa biya' chkwan nu ngunanjo'o 'in angajle kan', xa nu msu'wa biya' lo kichen.

18 Wa ndya' lo'oo tu'wa kichen kan' lo'o kee jaspe, ska kee xaa kolo kuxi' ni' kwan, lo'o tyukwi ña'aan kichen kan' ndya' ran lo'o xkwi' oro siya' ti, nu nduwi 'a sa ña'an nu nduwi kunan. 19 Wa ngwa tkan' kee tnun nu nsu'wi kiya' lo'oo kichen lo'o nchga lo kee xaa nu nsu'wi lo chalyuu. Kee nu nchka kulo nu nsu'wi kiya' lo'oo, wa ngwa tkan' ran lo'o kee jaspe; lo'o kee nu nchka tukwa

nu nsu'wi kiya' lo'oo, ngwa tkan' ran lo'o kee zafiro, ska kee kolo kuxi' xaa; kwi' kee nu nchka snan nu nsu'wi kiya' lo'oo, ngwa tkan' ran lo'o kee ágata, ska kee tyun kolo; kwi' kee nu nchka jakwa nu nsu'wi kiya' lo'oo, ngwa tkan' ran lo'o kee esmeralda, ska kee kolo nga'á; ²⁰ kwi' kee nu nchka ki'yu nu nsu'wi kiya' lo'oo, ngwa tkan' ran lo'o kee ónice, ska kee nu nsu'wi kolo nga'a lo'o kutsi; kwi' kee nu nchka skwa nu nsu'wi kiya' lo'oo, ngwa tkan' ran lo'o kee cornalina, ska kee kolo nga'a tnen; kwi' kee nu nchka kati nu nsu'wi kiya' lo'oo, ngwa tkan' ran lo'o kee crisólito, ska kee kolo katsi; kwi' kee nu nchka snu' nu nsu'wi kiya' lo'oo, ngwa tkan' ran lo'o kee berilo, xka kee kolo kuxi'; kwi' kee nu nchka kaa nu nsu'wi kiya' lo'oo, ngwa tkan' ran lo'o kee topacio, ska kee kolo kuxi' kwaa; kwi' kee nu nchka tii nu nsu'wi kiya' lo'oo, ngwa tkan' ran lo'o kee crisoprasa, ska lo kee kolo nga'á kutsi; kwi' kee nu nchka tii xka nu nsu'wi kiya' lo'oo, ngwa tkan' ran lo'o kee jacinto, ska kee kolo kwaa sa kunun ti; kwi' kee nu nchka tii tyukwa nu nsu'wi kiya' lo'oo, ngwa tkan' ran lo'o kee amatista, ska kee kolo kwaa liye. Kan' lka ta'a kee xaa nu ngwa tkan' kiya' lo'oo kichen bra kan'. ²¹ Wa ndya' ta'a tii tyukwa tu' lo'oo kichen lo'o kee xaa ngaten, nu naan kee perla; tii tyukwa kee ngaten ndukwa kwa, ska ti kee ngaten kan' ngunanjo'o ndya' ska tu' lo'oo bra kan'. Xkwi' oro siya' ti nskwa lo kiya' kichen kan'; sa ña'an xaa kunan, kwi' ngwaña'an xaa lo kiya' kan' bra kan'.

²² Lo'o ja ska laa ndukwa lo kichen kan', cha' ja na'aän ndukwa ran siya' ti. Su'we cha' ndi'in Ndiose nu nka X'naan lo kichen kan', Ndiose nu ka

ku'ni nchga lo tñan; kwi' ngwaña'an, ndi'in nu lka ña'an ti' slya' kan'. Kan' cha' ja ska laa kunanjo'o 'in ne' kichen kan' bra kan'. ²³ Ja nnanjo'o xaa kwan 'in ne' kichen kan', lo'o ngwaña'an, ja n'ni cha' ta xaa ko' nde kwa. Su'we 'a xaa kichen kan', chun' xaa luwi nu nda Ndiose, kwi' ngwaña'an, luwi 'a xaa se'en ndi'in nu lka ña'an ti' slya' kan'; ²⁴ kan' lka nu ta xaa se'en tya'an nten tyukwi ña'aan chalyuu kwi bra kan'. Lo'o kan nchga nu nka ndloo chalyuu nde kichen tnun kan', kan lo'o ne' nchga cha' su'we nu nsu'wi 'in ne' la kwa bra kan'. ²⁵ Nchga tsan siya' ti tyukwa laa tu' lo'oo kichen kan'; ja n'ni cha' chkun' ran, cha' ja ka tla la kwa bra kan'. ²⁶ Nchga cha' kuliya', nchga cha' su'we nu nsu'wi ni' kasiya 'in nten chalyuu, tiyan cha' kan' nde kichen tnun kan' bra kan'; ²⁷ lo'o ja ska la cha' kuxi sten kichen kan'. Kwi' ngwaña'an, nchga nten nu ngi'ni cha' kuxi lo'o ya ña'an ti nten nu ja lka kwilyo'o ne', lo'o ne' kwiñi, ja kaja chabiya' sten ne' kichen kan'. Ska lo ti nten nu ndukwa nin lo kityi nu ndukwa ya' nu lka ña'an ti' slya' kan', kan' ti nten kaja chabiya' tiyan kichen kan' bra kan'. Kityi kan' lka nu nchkwi' ti ka nu ja tsa tii 'a chalyuu 'in.

22

¹ Chun' ndi'in la ngwa'u angajle 'ñaan la nde ya' ndijin sa'an chku 'in Ndiose, chku kan' nu nda chalyuu nu ja tsa tii 'a 'ñaan bra kan'. Luwi 'a tyi'a chku kan' ña'an ti' xaa kunan. Nde kiya' yka xlya tnun se'en ndukwa Ndiose, kwi' nde se'en ndukwa nu lka ña'an ti' slya' kan', la kwa ndiya suun se'en ndyukwa tyi'a chku kan'. ² Ndiyyan

chku nde tuwiin tnun nu nsu jlu'we kichen kan' bra kan'. Ta'a tyukwaa la'a tsu' chku kan' ndukwa ska yka; lo'o nan nu ndyo'o loo yka ni, kan' lka nu ta chalyuu nu ja tsaa tii 'a 'ñaan bra kan'. Tii tyukwa ya' nda yka kan' nan chun' ska yijan. Lo'o su'we 'a rmiyu lka lka' yka kwiñii kan', ja ka ti'í nten tyukwi ña'aan chalyuu bra nu ku ne' lka' ran bra kan'. ³ Lo kichen kan', ja ndi'in 'a nan nu ndi'in yuwe' 'in siya' ti. Nde kichen kan' su'wa ti ka Ndiose ndloo lo'o nu lka ña'an ti' slya' kan' bra kan'; nde kwa ndukwa Ni lo yka xlya tnun 'in Ni, lo'o nchga nten nu ngi'ni tñan 'in Ni, ku'ni tnun ne' 'in Ni bra kan'. ⁴ Xu'wi lyo su'we ne' 'in Ndiose bra kan', cha' la kwa kala nchga nten nu ndukwa nin Ni chkan ne'. ⁵ Lo'o ja ka tla se'en ndi'in ne' la kwa; kan' cha' ja kunanjo'o xaa kwan 'in ne', kwi' ja n'ni cha' xkin ne' kii' ni' ña'an bra kan'. Ndiose nu nka X'naan ni, kan' nu ta xaa 'in ne', lo'o ja tsaa tii 'a cha' su'wa ti ka ne' ndloo lo'o Ni bra kan'.

Ndse ti tyaan Jesús xiya'

⁶ Chun' ndi'in la xiya' ykwi' angajle kan' lo'oŭn:

—Ñi 'a cha' nu chkwiin' lo'oo ni, ka tsaa ña'an su'we tii' cha' re, cha' na' ngitsaän' 'in nten chabiya' 'in Ndiose nchga cha' nu wa ndijyan cha' ka lo chalyuu nde loo la. Na' lkaän angajle 'in Ndiose, ti kwi' Ndiose nu nka X'naan, kwi' Ni wa mda Ni Tyi'i Ni 'in nchga nten nu nchkwi' cha' 'in Ni lo chalyuu re.

⁷ —jNdse ti tyaän xiya'! —ndukwin Jesús.

jLo'o ka su'we 'a nka tiye nchga nten nu kunnan cha' nu nchkwi' Ni lo'o, ti kwi' cha' nu wa ngwa'aän lo kityi re!

⁸ Wa na'aän cha' re, wa ynaän nchga cha' nu ndukwa lo kityi re. Kwiin' Xuwa lkaän. Lo'o xa wa mdyii na'aän cha' re, kan' mdyistiin lyuu tloo angajle nu wa ngwa'u cha' re 'ñaän, cha' nka tiyeän ku'niin tnuün 'in bra kan'. ⁹ Bra ti ykwi' lo'oün:

—Ja ku'nii ngwaña'an lo'oün. Na' ta'a ngi'nian tñan 'in Ndiose lkaän; su'wa ndi'in cha' 'ñaän lo'o ayman ta'a wan nu ykwi' cha' 'in Ndiose lo'o nten chalyuu nu ngwa s'ni, kwi' ngwaña'an lkaän ta'a nchga nten nu kunan cha' nu ndukwa lo kityi re. Ska ti Ndiose lka nu ndi'in cha' ku'niin tnuan 'in Ni.

¹⁰ Lo'o xka cha' ykwi' angajle lo'oün bra kan':

—Wa ykwi' Ni sa ña'an ka cha' nde loo la, kan' cha' ja su'wa kutsii' kityi re; ndi'in cha' kunan nten chalyuu nchga cha' re, cha' wa ndla ti ka nchga cha' nu ndukwa lo kityi re. ¹¹ Nu ti ji tyii chalyuu re, ti ku'ni kuxi la nchga nten nu nchka ti' ku'ni cha' kuxi, chun' ja xlyaa ne' kulaa ya' ne' cha' kuxi kan' bra kan'. Kwi' ngwaña'an, ti ndi'in nu ngi'ni cha' chen ña'an, nu ja xlyaa kulaa ya' cha' kuxi kan' bra kan'. Lo'o nchga nten nu su'we ngi'ni lo chalyuu ni, ndi'in cha' ti ku'ni la ne' cha' su'we sa ya' nu tsaa tii chalyuu; kwi' ngwaña'an, nchga nten nu luwi ndi'in lo chalyuu, ti ndi'in cha' kanun luwi ne' —ndukwin angajle kan' bra kan'.

¹² —Kunan su'we wan cha' nu nchkwii' re —ndukwin Jesús bra kan'—. Ndse ti tyaän xiya'. Bra nu tyaän ni, kan' tyu'wi tiän' ku'niin lo'o nchga nten sa ña'an nu y'ni ne' xa nu yan ne' lo chalyuu; su'we 'a ka 'in ne' nu ngi'ni cha' su'we, lo'o nchga ne' nu ngi'ni cha' kuxi, tyijin ne' nu ti'í bra kan'.

¹³ Ña'an ti' letra A lkaän, cha' na' wa nsu'wiin xa wa

mdyisnan nchga cha'; ña'an ti' letra Z lkaän, cha' ti kwiin' tyi'iin xa nu tyii nchga cha'.

¹⁴ Ka su'we 'a ka tiye nten nu wa ngwa luwi kasiya 'in, cha' kan' lka nten nu nsu'wi chabiya' ku nan nu ndyo'o lo yka kan', kwi' nan kaja 'ñaan lo chalyuu kwi. Lo'o chun' ndi'in la tsaa ne' kan' tyi'in ne' kichen tnun kan' bra kan'. ¹⁵ Nchga nten nu chen 'a ña'an ngi'ni, lo'o nten nu ndyaa ña'an 'a ti' cha' ta'á, lo'o nten nu ngi'ni cha' kuxi lo'o ya ña'an ti nten nu ja lka kwilyo'o, lo'o nu ndujwi 'in nten, lo'o nchga nten nu ngi'ni tnun 'in nkwin jo'o, lo'o nten nu ndiya 'a ti' cha' kwiñi, nchga nten kan' kanun chun' lo'oo kichen kan' bra kan'. Ja tukwin nu ngi'ni ngwaña'an nsu'wi chabiya' tsaa tyi'in kichen kan'.

¹⁶ Xiya' ykwi' Jesús bra kan':

—Wa msu'waän angajle 'ñaän ndijyan se'en ndi'in nchga ta nten 'wan la kichen tyi wan. Na' lkaän ta'a ayman David, ti kwi' nten nu ngwa tnun xa nu yan ne' lo chalyuu nu ngwa s'ni. Lo'o ña'an ti' xaa kwii kulasiin tnun nu ndyo'o tukwa bra wa ki'ya ti xaa, ngwaña'an lka xaa nu taän cha' xu'wi ni' kasiya 'in nten —ndukwin Jesús.

¹⁷ —Tyan wan nde re —ndukwin nu lka Tyi'i Ndiose bra kan'.

Ti kwi' ti cha' chkwian' ta'aan nu wa msñian cha' 'in Ndiose, nchga ta nten ta'aan nu ndi'in cha' 'ñaan lo'o nu lka ña'an ti' slya' kan'. Lo'o ngwaña'an, ndi'in cha' chkwian' ta'aan nu kunaan cha' re:

—Tyan wan lo'o ba —nchkwiin bra kan'.

'Wan, nchga wan nu lyiji 'a cha' 'wan, kan wan ko'o wan tyi'a nu ta Ndiose 'wan xu'we ti; kaja

chalyuu kwi nu ta Ndiose 'wan bra kan', nchga wan nu nchka 'a ti' wan kaja cha' kan' 'wan bra kan'.

¹⁸⁻¹⁹ Sa kwa ti cha' ykwi' Ndiose cha' kwa'aän lo kityi re, kan' cha' ja kwa'an 'a wan xka la cha' lo kityi re. Si ndiya nten nu ti kwa'an la xka cha', ta Ni nu ti'í 'in ne' kan' bra kan', ti kwi' ña'an nu ti'í nu nchkwi' kityi re bra kan'. Lo'o ngwaña'an, ja kulo 'a wan ska cha' nu ndukwa lo kityi re ni. Ja ta Ni chalyuu kwi kan' 'wan si ngwaña'an ku'ni wan bra kan'; lo'o ja kaja chabiya' ku wan nan nu ndyo'o loo yka kan', ja ka tyi'in wan kichen tnun nu luwi 'a kan', sa ña'an nu nchkwi' kityi re. Sa kwa ti cha' nchkwiin' lo'o nchga nten nu kunan cha' nu ndukwa lo kityi re, ti kwi' ti cha' nu ka nde loo la lka cha' re.

²⁰ Ykwi' Jesús lka nu nchkwi' cha' chañi 'a lka nchga cha' nu ndukwa re:

—Chañi cha' kan'. Ndse ti tyaän xiya' —ndukwin Ni.

Ngwaña'an ka sikwa. ¡Tyan wan xiya', Ni Jesús!

²¹ Lo'o ni, nchka tiän' cha' su'wa ya' Jesús nu nka X'naan 'wan lo'o ta'a wan sikwa. Sa kwa ti cha' chkwiin'.

**Cha' su'we nu nchkwi' cha' 'in Jesucristo nu
nka x'naan
New Testament in Chatino, Western Highland
(MX:ctp:Chatino, Western Highland)**

copyright © 1992 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Chatino, Western Highland

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Chatino, Zona Alta Occidental [ctp], Mexico

Copyright Information

© 1992, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Chatino, Western Highland

© 1992, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files
dated 29 Jan 2022
de5120df-8f34-5747-88ef-b19cf963f07d